

ЛЕНИН ЁЛУ

КПСС-НИ ОБКОМУНУ, ДАГЪЫСТАН АССР-НИ ОЪР СОВЕТИНИ ВА МИНИСТРЛЕР СОВЕТИНИ ОРГАНЫ
ОРГАН ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ДАГЕСТАНСКОЙ АССР

ЛЕНИНСКИЙ ПУТЬ

1918-нчы йылы
апрель айындан
башлап чыгарылды

ХАМИСГЮН

22

МАРТ

1990

№ 35 (10521)

Багъасы 3 кепек

ПРОФСОЮЗЛАНЫ РОССИЯ СЪЕЗДИ

МОСКВА. (ТАСС) 21-нчы мартда тахшагъарда Россияны профсоюзларыны учредительный съезди ачылган. Улуу Кремль къаласына 1500 делегат жыйылган.

Гюлжук иш нызам — онгача республика профсоюз центрлери яратып, Гьални жамият-политика шартларда республикалары онгачалыгы арта, Шалай шартларда закъматчылары ихтиярлары ва пайдаларын ятлап тувардан-тувар озю шо республикаларда чечилме герек. Съезде сёз ишгиз ягы къайдагъы къурум структураны гьакъында бармай, Россияны гючлю-харлысыз профсоюзларыны гетеридию гьакъында бара, Россияны герти кюйде онгачалыкны сую.

Делегатлар ВЦСПС-ни председателини заместители И. Е. Клочковну докладна тынлагъан, КПСС-ни ЦК-сыны Политбюросуна членликте кандидат, РСФСР-ни Министрлер Советини Председатели А. В. Власов чыгып сёзлеген.

Совет Союзуна Коммунист партиясыны Центральный Комитетини Пленуму гьакъында ИНФОРМАЦИЯ БИЛДИРИВ

1990-нчы йыл 16-нчы мартда КПСС-ни ЦК-сыны Пленуму ишни давам этген. Пленумда КПСС-ни Уставыны проект ва гюлжук нызамны озге масъалалары арагъа салынып ойлашылган.

Пленуму ишинде партияны шагъар, район комитетлерини, бир-бир башлапгы партия къурумланы парткомларыны секретарлары, шалай да КПСС-ден СССР-ни халкъ депутатлары ортакъчылык этген.

Чыгып сёзлегенлер: СССР-ни Оър Советини Экологияны ва табии ресурсланы асулу кюйде пайдаландырыну масъалаларына къарайган комитетини председатели К. Садыков, Карагандадагы металлургия комбинаты болат иригъисю К. З. Ромазанов, Украинаны Компартиясыны Полтава обкомуну биринчи секретары А. С. Мякота, КПСС-ни Ханты-Манси обкомуну окружному биринчи секретары В. А. Чурилов, Тюмень область, КПСС-ни ЦК-сыны секретары Е. Н. Лигачёв, Совет Армияны ва Дав-Денгиз Флотну

Баш политика управленнесини начальниги А. Д. Лизичев, КПСС-ни Татар обкомуну биринчи секретары М. Ш. Шаймиев, «Ижевск механика завод» деген производство бирлешеню парткомуну секретары Г. В. Сивец, КПСС-ни ЦК-сыны янындагы Жамият илмуланы академиясыны ректору Р. Г. Яновский, Къазахстанны Компартиясыны ЦК-сыны биринчи секретары Н. А. Назарбаев, КПСС-ни Ворошилов райкомуну биринчи секретары А. И. Земсков, Москва шагъар, Донецк областны Маневка шагъарында «Совет» деген шахтаны парткомуну секретары С. В. Рафаилов, Иркутск политехника институтну парткомуну секретары Б. Б. Пономарёв, Литваны Компартиясыны заманлык ЦК-сыны (КПСС-ни платформасында) биринчи секретары М. М. Буронявичюс, КПСС-ни ЦК-сыны секретары Л. Н. Зайнов, Украинаны Компартиясыны ЦК-сыны экинчи секретары С. И. Гуренко, Москва оър партия школаны парткомуну секретары В. И. Митрохин, КПСС-ни Тула обкомуну биринчи секретары Г. Ч.

Ширшин, Нуйбышевдеги авиация заводну слесары-жыйычу Г. И. Ануфриев, КПСС-ни Ростов обкомуну биринчи секретары Б. М. Володин, КПСС-ни Москва шагъар комитетини биринчи секретары Ю. А. Прокофьев, Минскидеги загатлар чыгъараган заводну парткомуну секретары В. В. Чикин, Украинаны Компартиясыны Чернасси обкомуну биринчи секретары А. А. Ружицкий, Туркменистанны Компартиясыны ЦК-сыны биринчи секретары С. А. Ниязов, Москва областда КПСС-ни Жуковский шагъар комитетини биринчи секретары Ю. Н. Шогин.

КПСС-ни Уставыны проект ахырына ерли ишлетмеге ва ЦК-ны Пленумуна озге документлерин газирлеве байлаву Редакция комиссияны атындан Г. П. Разумовский чыгып сёзлеген.

Пленум «КПСС-ни XXVIII съездин чакъырыну, партияда гьисап берив-сайлав кампанияны озгертюню болжалла-

рыны, съездин делегатларыны экиллигини нормасыны ва сайлаву ёругуну гьакъында» къарар къабул этген.

Пленум, гелген замечаниелени ва болган арагъа салып ойлашыву гьисапгъа алып, КПСС-ни Уставыны проект ахырына ерли ишлетмекни Редакция комиссиягъа ва ЦК-ны Политбюросуна талшургъан (проект печата чыгъарыламан).

Пленумда Россия партия конференцияны озгертюню гьакъында къарар къабул этилген.

Пленум КПСС-ни Центральный контрольный-ревизионный комиссиясыны гьакъындагы положениени проект ахырына гёрген.

КПСС-ни ЦК-сыны Пленумуна ахырында М. С. Горбачёв чыгып сёзлеген.

Шоку булан КПСС-ни ЦК-сыны Пленуму озюню ишни тамамлагъан.

КПСС-ни ЦК-сыны Пленумунда 16-нчы мартда М. С. Горбачёвну сёйлеву

Председателлик этеген ёлдаш Горбачёв М. С. Владислав, мен гъали баики, редакционный комиссияны атындан ёлдаш Разумовскийге сёз берирмен.

Тек ниг башлап партияны яшаву учун принципни агъахияты булангы масъалаларга байлаву болуп, Пленумда озгертюню дискуссияны

Мунда яхшы кюрю бар.

Кёплер партия жыйындагы чыгъарылган, айтылган затлары проект къабул этген деп эсгериле. Мунда ёлдашлар ону ким язган, автору кимди деп сорап эдилер. Янгыртуп къуруну стереотиплер ишлемек бар: ким бусада, бирев язган деп ва озгелери багъысы шо къайтып

Мен чи доклад Уставны озгертюню вариантларын ЦК-не чакъыны алгъаны гьакъында айтгъан эдим, ЦК-ны комиссияларында Политбюрода шолар барысы за арагъа салынып ойлашылды. Шондан къайры да, партия къурулушы, коммунистлени замечаниелери, тактикелиги

КПСС-ни XXVIII съездин чакъырыну, партияда гьисап берив-сайлав кампанияны озгертюню болжалларыны, вакилликни нормасыны ВА СЪЕЗДИ ДЕЛЕГАТЛАРЫН САЙЛАВНУ ЁРУГУ ГЬАКЪЫНДА

1990-нчы йыл 16-нчы мартда КПСС-ни центральный комитетини пленумуну къарары

1. КПСС-ни ЦК-сыны сентябрь (1989 йыл) Пленумуну къарарын алышдырып, Совет Союзуна Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Кремли Съездлер къаласында чакъырмакъ.

11. Янгыртуп къуруну барышы ва партияны борчлары гьакъында, КПСС-ни Центральный Комитетини гьисап беривни Докладчы — КПСС-ни ЦК-сыны Генеральный секретары ёлдаш Горбачёв М. С.

сайлаву ёругуну гьакъындагы тактикели къабул этмек (бериле).

Къабул этилген ёрукъгъа къыйышыву болуп, сайланган делегатлары списокларын область ва край партия конференциялар, союз республикалары компартиялары съездлери, Украинаны, Беларусияны, Узбекистанны ва Къазахстанны компартияларында — область партия конференциялар, Москва шагъарда — КПСС-ни район конференциялары онгара КПСС-ни XXVIII съездине бериле.

ны демократлашдырмакъ мурастарда токъташдырмакъ:

озге кандидатлагъа бакъгъан якъда таушланы лап да кёп санавун алгъан, тек КПСС-ни членлерини жыйынында ортакъчылык этгенлерини, конференцияны, съездин делегатларыны партия комитетини членлерини ва озге сайланган органны членлерини таушларыны артысында артыгъыл алгъан кандидатлар сайланган деп гьисап этиле;

тийишли партия къуруну яда компартияны оър органы

лифлени онгарывну, ону ич яшавун демократлашдырыну, партия массаланы гьакимлигини токъташдырыну таъмин этмеге тарыкъ.

КПСС-ни XXVIII съездине гьазирлик гёрюв коммунистлени идея ва къурум якъдан бирлешюнюнге, гьар партия къуруму жыйыныгъа артыгъыл жамиятда КПСС-ни авангард ролун бекледиривге, янгыртуп къуруну теренлешдиривну масъалаларын чечинде ону активлешдиривге болушлукъ этмеге герек.

СССР-ни Оър Советини Председатели гьакъында

СОВЕТ СОЦИАЛИСТ РЕСПУБЛИКАЛАНЫ
СОЮЗУНУ ХАЛКЪ ДЕПУТАТЛАРЫНЫ

КЪАРАРЫ

СССР-ни Халкъ депутатларыны съезди къарар эте:

СССР-ни Оър Советини сайламакъ.

Председатели этип ёлдаш Лурьны съезди къарар эте:

Князов Анатолий Ивановичи сайламакъ.

Председательский этеген Владимир Горбачев М. С. Вадимович, мен гылы балык, редакционный комиссияны атындан Владимир Радумовскийге сөз берирмен.

Тек илг билип партияны янгану учун принципни агымын булангыч масалаларга байлану болуп, Пленумдагы отырыштын кыскача жамлашдырмагы сюр эдим. Дискуссияны, критикалы замечаниелени барышын жамлашдыра туруп, мен булай заттаны эсгермеге сюр эдим.

Биринчиси. КПСС-ни Центральный Комитетини Платформасына тиенген зат. Ол халкыга берилген ва партияда, жамиятта арагы сапанын ойлашылып да тура. Шогъар байлаву болуп, ону айры-айры положениелерини осал ерлерин гөрсөткөнгө мундагы сөйлөшкөнгө де кышуп, мен шону съездин алдындагы дискуссияны бир бөлүгү, гылы бар пикурларын ва анинден сонг да айтылажактарын да гысапга алмак булан кышум гысапта ктабул этемен, шону съезде арагы салып ойлашырга бережек. Съездин алдындагы отырылжек бютюн дискуссияны гысылары йимик, шу замечаниелени гысапга алмак булан биз ахырга гыакыкыатлагга жавап берген ва ону чалышывуна янамды кюйде перспектива береген шо партия программасы документте чыгарыыз деп ойлашаман. КПСС политика авангардын ролундан оттаз этпей ва партия документтеринден таба чалышывуна программасын билдирмеге ктаст эте, осыюну перспективасын биз нечик гөргөнгөлигибизге осыюну ктарауун айтмагы ктаст эте — жамият документ ала, шону агыамиятлы маанасы болажак.

Мен дискуссияны бу бөлүгүнө сөслөнгөндө йимик де болдум. Шо биринчиси.

Экинчиси. Уставга гөре. Мен ойлашаган кюйде, КПСС-ни ЦК-сында гылы арагы салынып ойлашылып тураткан проектин савлай кюйде шеклини бютуне бирөө де салмаган, маанасына ва формасына гөре ол озын герн урма тышеген галда экен демеген.

Мунда кышы кюрю бар. Кепер партия жыйналыгы чыгарылган, айтылган заттаны проект ктабул эткен деп эсгериле. Мунда бладашлар ону ким ягган, автору кимди деп сорап эдилер. Ягырттып ктурууну стереотиптери ишлемек бар: ким буса да, бирөө ягган деп ва озын чалышып, шонунда кышы барышы да эсине тележек. Мен чи докладда Уставны альтернатив варианттарын ЦК нечакыны алганга гыакында айткан эдим, ЦК-ны комиссияларында Политбюро да шолар барысы да арагы салынып ойлашылды. Шондан ктайры да, партия ктурумданы, коммунистлени замечаниелери, тактифлери булангыч хыйлы кагызылар да алынды. Шо саялы да, шо, айтмагы бир, кабинетте гызирленген ктайсы буса да бир тюрю кантор документ гыакындагы пикурлар булан рази этмеге ярамайганлык булан бладашлар рази болур деп ойлашаман.

Шогъар да ктарамайлы, мунда кюрю бар буса да, языв ктайдада гелген замечаниелер болса да, ЦК-ны членлерини, партия комитетлени секретарларыны, айрокта шагъар комитетлени ва район комитетлени секретарларыны — биз мунда чакырганларыны — сөйлөлөрине шо кюрю мекени кюйде байлашдырырга харлы экенлики гөрсөтө.

Чыгып сөйлөйгөндө тынглай туруп мен белгиле эткен эдим. Шолар да, мени эсине гелеген кюйде гез алгы тутма гөрекли айры-айрылары айрокта гюлю кюйде айтылды. Шоланы барышы гыакында ойлашамагы гөрек ва ктараганда, биз бугюн, ЦК-ны Пленумунда, проектин устындеги ишни толугу кюйде тамамлап битмесбиз. Тек гележектеги ишни гыакында, проектин устынде биз нечик ишлегебизини гыакында шо айтмагы бир редакционный комиссияны яда Политбюроу ойлары болуп кталмайган кюйде принцип заттаны, гөрсөтме гөрек заттаны, устынде биз нечик гыаклашажакгы гыакында сөйлөшмеге тарык.

Арты 2-нчи бетте).

1. КПСС-ни ЦК-сыны сентябрь (1989 йыл) Пленумуну ктараарын алындырып, Совет Союзу Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Биринчи Съездлер кталамына ктарадырмак.

2. Съездин ктарауна тебендеги масалаланы бермек:

1) Ягырттып ктурууну барышы ва партияны борчлары гыакында. КПСС-ни Центральный Комитетини гысап беривю. Докладчы — КПСС-ни ЦК-сыны Генеральный секретары Владимир Горбачев М. С.

2) КПСС-ни Центральный ревизионный комиссиясыны гысап беривю. Докладчы — КПСС-ни Центральный ревизионный комиссиясыны председателини заместители Владимир Низовцева А. А.

3) КПСС-ни «Инсанлык, демократ социализмге» деген платформасыны гыакында.

4) КПСС-ни Уставыны гыакында.

5) КПСС-ни Центральный контрольный-ревизионный комиссиясыны гыакындагы положениени гыакында.

6) Партияны центральный органдарын сайлаулар. КПСС-ни платформасы ва Уставы булан байлаву масалаланы биринчи масалага гөре докладда гөрсөтмеклиги муратта кыйышывулу деп гысап этмек.

3. КПСС-ни XXVIII съездине вакилликни нормасын токташдырмак — партияны 4 минг членинден бир делегат.

4. КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны сайлауларын гөргөнгө кюрюде, эришвилюккө ва альтернативныйликни шартларында, бары да коммунистлени туврадан-тувра ортакчылык этиву булан оытгерме тарык деп гысап этмек.

Партия ктурулушуну ва кадрлар политикасыны масалаларына ктарайган КПСС-ни ЦК-сыны комиссиясы партия ктурумданы, коммунистлени ва партияда туюлгени тактифлери кюрюсюнде онгарган КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны сайлауулу булангыч шагъарларда), округ, область, край партия конференциялагга, союз республикалары компартияларыны съездлерине делегатлар сайлауларын бугун тийишли партия комитетлени пленумлары белгилей. Конференциялагга ва съезде делегаттаны сайлауларын, ва партия органдарын ктурууну барышында КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны сайлауларын гыагы ктараары ва КПСС-ни янгы Уставыны проектин положениени булан токташдырылган янашывулар пайдаландырмакты тактиф этмек.

6. Конференциялагга ва съезде делегатлар сайлауларын, шолай да бладашчы партия органдарын сайлауларын ктурууну гыакында ктараарын алындырып, Совет Союзу Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Биринчи Съездлер кталамына ктарадырмак.

Ктабул этилген брукта кыйышывулу болуп, сайлауларын делегаттаны гысапта-рын область ва край партия конференциялар, союз республикалары ктараарын алындырып, Совет Союзу Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Биринчи Съездлер кталамына ктарадырмак.

Ктабул этилген брукта кыйышывулу болуп, сайлауларын делегаттаны гысапта-рын область ва край партия конференциялар, союз республикалары ктараарын алындырып, Совет Союзу Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Биринчи Съездлер кталамына ктарадырмак.

Совет Армияны, Дав-Денгиз Флотун, ич ва дазу асгерлени партия ктурумларындагы коммунистлер КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны Савутлу Гючлени тийишли бирлешивлерини, асгерлерини жураларыны партия конференцияларында сайлай.

Тыш уыкелердеги совет идаралары партия ктурумларындагы коммунистлер КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны Москва шагъарда оытгерилеген озыюну партия конференциясында сайлай.

5. Партия ктурумларда гысап берив-сайлау кампанияны оытгеривю бугун ва болжалларын союз республикалары компартияларыны ЦК-лары, РСФСР-де КПСС-ни крайкомлары, обкомлары токташдыра.

Шагъар (район партия ктурулушу булангыч шагъарларда), округ, область, край партия конференциялагга, союз республикалары компартияларыны съездлерине делегатлар сайлауларын бугун тийишли партия комитетлени пленумлары белгилей. Конференциялагга ва съезде делегаттаны сайлауларын, ва партия органдарын ктурууну барышында КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны сайлауларын гыагы ктараары ва КПСС-ни янгы Уставыны проектин положениени булан токташдырылган янашывулар пайдаландырмакты тактиф этмек.

6. Конференциялагга ва съезде делегатлар сайлауларын, шолай да бладашчы партия органдарын сайлауларын ктурууну гыакында ктараарын алындырып, Совет Союзу Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Биринчи Съездлер кталамына ктарадырмак.

ПЛЕНУМУНУ КЪАРАРЫ

ны демократлашдырмак муратларда токташдырмак:

оыге кандидатлагга бакталан яктада таушланы лап да кеп санавун алган, тек КПСС-ни членлерини жыйынында ортакчылык этгендерини, конференцияны, съездин митетни членлерини яда оыге сайланаган органдарын членлерини таушларыны яргысында артыгычын алган кандидатлар сайланган деп гысап этиле:

тийишли партия ктурумуну яда компартияны оыр органы болган партия жыйыны, конференцияны яда съездин партия комитетини биринчи секретарын (секретарын) яда оыге сайланаган адамын жыйыны, конференцияны яда съездин бары да составы булан сайланмакты гыакындагы масаланы чечмеге ихтияры бар. Шонда гележекте гылы сайланаган адамын алышдырыну бугун токташдырыла.

КПСС-ни Янгы Уставын ктабул этгиче шо положениелерден бладашчылык алмак.

7. Гысап берив-сайлау жыйындарда, конференцияларда, союз республикалары компартияларыны съездлеринде партия ктурумлардагы ишлени гыагына, партия ишни кюрюден яхшылашдырырга байлаву чаралагга теренден ва бары да яктардан ктарамак, партияны XXVIII съездине КПСС-ни ЦК-сыны платформасыны, КПСС-ни Уставыны проектерин арагы салып ойлашмак. Гысап беривлер ва сайлаулар, партияны съездине савлай гызирлик гөрюв коммунистлени тюрлю-тюрлю пикурларын арагы чыгарганлык, гыар ктайсы пикурга да гыорметли кюйде янашывуу, азалы оызлени позициясын билдирмеге ихтиярына гыорметли кюйде янашывуу ругунда оытгерилегенлик бек агыамиятлы. Жыйынданы, конференцияларын ва съездлени конструктивный маанасын, жамиятта партияны ролуну ва чалышывууну уллу масалаларына байлаву тактиф этмек.

8. Конференциялагга ва съезде делегатлар сайлауларын, шолай да бладашчы партия органдарын сайлауларын ктурууну гыакында ктараарын алындырып, Совет Союзу Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Биринчи Съездлер кталамына ктарадырмак.

Совет Армияны, Дав-Денгиз Флотун, ич ва дазу асгерлени партия ктурумларындагы коммунистлер КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны Савутлу Гючлени тийишли бирлешивлерини, асгерлерини жураларыны партия конференцияларында сайлай.

Тыш уыкелердеги совет идаралары партия ктурумларындагы коммунистлер КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны Москва шагъарда оытгерилеген озыюну партия конференциясында сайлай.

5. Партия ктурумларда гысап берив-сайлау кампанияны оытгеривю бугун ва болжалларын союз республикалары компартияларыны ЦК-лары, РСФСР-де КПСС-ни крайкомлары, обкомлары токташдыра.

Шагъар (район партия ктурулушу булангыч шагъарларда), округ, область, край партия конференциялагга, союз республикалары компартияларыны съездлерине делегатлар сайлауларын бугун тийишли партия комитетлени пленумлары белгилей. Конференциялагга ва съезде делегаттаны сайлауларын, ва партия органдарын ктурууну барышында КПСС-ни XXVIII съездине делегаттаны сайлауларын гыагы ктараары ва КПСС-ни янгы Уставыны проектин положениени булан токташдырылган янашывулар пайдаландырмакты тактиф этмек.

6. Конференциялагга ва съезде делегатлар сайлауларын, шолай да бладашчы партия органдарын сайлауларын ктурууну гыакында ктараарын алындырып, Совет Союзу Коммунист Партиясыны гезикли XXVIII съездин 1990-нчы йыл 2-нчи июлда Москва шагъарда Биринчи Съездлер кталамына ктарадырмак.

СОЮЗУНУ ХАЛКЪ ДЕПУТАТЛАРЫНЫ КЪАРАРЫ

СССР-ни Халкъ депутатларыны съезди ктараары: СССР-ни Оыр Советини сайламак.

Председатель этин Владимир Лукинов Анатолий Иванович сайламак.

Анатолий Иванович Луканов 1930-нчу йыл 7-нчи майда Смоленскиде тувган. 1953-нчу йыл М. В. Ломоносову атындагы Москва пачалык университетини битдирген. 1955-нчи йылдан берли КПСС-ни члени. Юридический илмуланы доктору, КПСС-ни ЦК-сыны члени.

Загъмат бугун 1943-нчу йыл оборона заводну ишчиси гысапта башлаган. Университетни ва аспирантураны битдирген сонг СССР-ни Министрлер Советини янындагы Юридический комиссияны старший консультанты болуп ишлеген. 1961 — 1976-нчы йылларда СССР-ни Оыр Советини Президиумуну Советлени ишнини масалаларына ктарайган бөлүгүнө старший референти, заведующийни заместители. 1976-нчы йылдан тутуп, КПСС-ни ЦК-сыны Ктурум-партия ишлеге ктарайган бөлүгүнө консультанты. 1977 — 1983-нчу йылларда СССР-ни Оыр Советини Президиумуну Секретариатыны начальниги. 1983-нчу йылдан тутуп, КПСС-ни ЦК-сыны Умуми бөлүгүнө заведующийни биринчи заместители, 1985-нчи йылдан тутуп, шо бөлүгүнө заведующийни. 1987-нчи йылы январьдан тутуп, КПСС-ни ЦК-сыны секретары, 1987-нчи йылы ноябринден башлап, бир вакыт ичинде КПСС-ни ЦК-сыны Административный органдарын бөлүгүнө заведующийни. 1988-нчи йылы октябринден тутуп, СССР-ни Оыр Советини Президиумуну Председателини биринчи заместители.

1981-нчи йылдан КПСС-ни Центральный ревизионный комиссиясыны члени, 1986-нчы йылдан тутуп, КПСС-ни Центральный Комитетини члени. КПСС-ни XXVI, XXVII съездлерини ва XIX Бютюн-союз конференциясыны делегаты. 1988-нчи йылы сентябринде КПСС-ни ЦК-сыны Политбюросуна членликке кандидат этилип сайланган.

СССР-ни халкъ депутаты, РСФСР-ни Оыр Советини депутаты.

Октябрь Революция, Загъмат Кызыл Байрак орденлер ва медаллар булан савгатылган.

1989-нчу йыл 29-нчу майда СССР-ни Халкъ депутатларыны съездинде СССР-ни Оыр Советини Председатели этилип сайланган.

1990-нчы йыл 15-нчи мартта СССР-ни Халкъ депутатларыны гезиксиз уычкы съездинде СССР-ни Оыр Советини Председатели этилип сайланган.

РОССИЯ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯНЫ ГЫАКЪЫНДА

1990-нчы йыл 16-нчы мартда КПСС-ни ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТИНИ ПЛЕНУМУНУ КЪАРАРЫ

1. КПСС-ни XXVIII съездине ерли Россия партия конференцияны чактырмак муратларда кыйышывулу деп гысап этмек.

2. КПСС-ни XXVIII съездине Россия Федерацияны партия ктурумларын сайлауларын делегатлар конференцияны делегатлары болажак деп токташдырмак.

3. Конференциялагга гызирлик гөрюнү ва оытгеривю КПСС-ни ЦК-сыны Россия бюросуна тапшурмак. Шо муратларда тийишли партия комитетлени пленумларында сайланган (гыар ктурумдан биревию) край, область округ, Москва шагъар партия ктурумданы, вакилдерини санавундан гызирлик комитет ктурмак.

КПСС-ни ЦК-сыны Пленумунда 16-нчы мартда М. С. Горбачёвну сөйлөвү

(Башы 1-нчи бетте).

Уставны проектинде гере юридеген дискуссияны жамлашдыра туруп, мен, неча кызы не буса да биз нени устынде токтаганыкты айырмакта сюр эдим, айтмакта бир мен озгоге терген берген замечаниелени жамлашдырмакта шо бир вакттин ичинде, мен ойлашагын кюйде, принципл агамияты булангыт масжалалга байлавлу замечаниелени жамлашдырмакта сюр эдим.

Инг башлап, елдашлар, халккы озю шогыр чакырагын кюйде жамиятны алдына ва озюню алдына партия салагын ахыр натижаланы шонда мекенли кюйде белгилеп, преамбулну ишини гыагында айтдылар.

Чыгыш сөйлөгөндөр шолай да партия озюне гере иш гережек ва ол яклажак идея курчюлени ачык кюйде белгилемекки якладылар, шо бек агамиятлы, неге туюл олар бютюн жамиятта да таклиф этеген коммунистлер учун да ел герсетивчюлени арасында оёз юрой.

Сонг, елдашлар, шо партияны оыр ашелонларындыгы гыалны кеп эсермеге болсун учун, союз республикалары ва шолай башгаларыны коммунист партияларыны ролюн артырмаккы гыагындагы положениде герсетив тапсын учун партияны демократлашдыруну идеялары Уставны бары да белюклерине сингенин яклаш сөйлөй. Лап да аслусу буса — Уставда дагы да ачык кюйде амаллап турмакта, партияда демократлашдырун булай алганда меде герюнегени гыагындагы пикур ишавга чыгарылмакта герекликке — (ону Уставынды, ону

нормаларында таба) партия масжаланы гыакимлигин бегетнаде. Сиз терген берген бурсагыз, биз шогыр етишмеге кыаст едик. Коммунистлени тагыри бары да партия ишлеге байлавлу кларарлар чыгарагын делегатланы сайлавланы гыакындагы масжаланы олар озолер чечеген кюйде болмакта герек. Проектде шолай азылган. Биз коммунистлерден партияда биринчи адамланы сайламаккы гыакындагы идеяны алдык (бары да даражаларда) жыйынларда, конференцияларда. Тую, шо адамланы контролуккы туюбунден чыгарып кюймакта боллагын кюйдеги гыал тувулунмасмык деп шекленегенлер де бар эди. Шолай дюр, дюр. Тек коммунистлер озалени жыйынларында секретарланы гыакындагы масжаланы озолер чечмек учун яда округлакта яда башлапгы кзуумлакта озолер сайлагын делегатлардан таба сайламакта кыаст етк. Кыайсы буса да бир болжалда елбашчылык этеген адамланы озолер белгилеген. Балики, биз (партия масжалаларыны гыакимлигини идеясына таби болган бусак, дагы болмагын заманда шону арагга салып ойлашмак учун кюймакта герек эдик. Шогыр да кыарамайлы, бир-бир ерлерде шо масжаланы шекликни туюбуне сала.

Ахырда да елдашлар, демократияны ва низамны, демократ централизмни принциптерин ангыдан окунуу идеяларын яклайгынлар да шолар барысы да Уставны проекттен «демократ централизм» деген ат озю тайгынлык булан рази туюл. Тавушлар. Залда жанланыв. Горбачёв М. С. Белгилени

меге герек. Янгы Уставга салымакта герекли янашыланы умуми кюйде яклай туруп, мен мунда ЦК-ны Пленумунда шо термини сакламакта кыаст этегенликни де геремек.

Тавушлар. Дюр. Горбачёв М. С. Айры-айры принципл масжалаланы дагы да анализ этмеге сюемек. Бизде бир дискуссия болду. Политбюрода, партияда бир дагы структураны кзуумагга имканлыккы Уставда кюймаккы яда туюлюм. Мен гысап етедим ва гысап да этемек: шо партия структурасын бузулувуна элтеме герекли туюл. Тек, озокта, партия ишини лап да туюлюм-туюлюм формалары болмакта бола. Шо да, биз язган зат, кеп йылланы боюнда практикада пайдаландырыла. Мен Ставрополь край партия кзуумунда ишлейген заманларда да, секретарланы Советлери, ишайгын ерлерине гере партия кзуумланы бирлешивлери ва озгелери бар эди. Шо саялы да, болма ярай, дагы да мекенли кюйде амалга гелтирмеге герек: сёз мунда структураны гыагында бармай, елдаш Ружницкий де айтганы йимик, ишини формалары гыагында бара. Шо теманы толу кюйде арадан тайдырмакта туюмек эди деп ойлашаман, неге туюл шо актив кюйдеги партия чалышыву учун колхозланы партия секторун пайдаландырмакта имканлык бер. Кысгасак, мен структураланы янаша барагын кыайдасына кыаршыман, тек ишини формаларыны туюлюм озгермекки яныман.

Гыали. Мунда эсерилгени йимик, Уставны проектинде партия кзуум таман чакты ер тутмагын. Шолай брав

буса партия актив булан, партия комитетлени секретарлары булан оутгерилген елу-гууларда айтылды. Бугюн шо гыакта озюню яхшы сөйлөвюнде елдаш Сивец де айтды.

Шо гыакта гезикли кюйде сөйлөнип турагын заманда бизде Уставны гыазир проектин де бар эди. ЦК-да болган секретарларыны хыйлылары булай айтган: «Уставда сиз дагы да кыайтып шо башлапгы кзуумлакта увактыюкге ерли бар затны азып бересиз». Шо екь буса — иш гермеге имканлык да бериле, Янгыз принципл кюйдеги политика ва идеология агымлары тарык, шоларда, кюй партия кзуумлар озбашына иш герсюнлер.

Шо саялы белгилемекте да тарык. Биз, озокта, башлапгы партия кзуумланы, коммунистлени ихтиярларын ва борчларын язмакта болабыз, шолар барысы да, елдашлар гыар гюн олар етилмеге герекли затланы гыагындагы инструкциялар булан толуп кыалажак. Сиз буса не затгга кыаршы ябушуп юрютесиз. Терен гетивлери баш кыачырмакта тарык деп ойлашаман, увактыюгине ерлигги инструкциялар язывну елу булан бармакта туюмек. — Шо лап да бузук вариант, тек Устав бары затны инструкциягга айландырып кюймас бугтай.

Мен ойлашагын кюйде, КПСС-ден чыгышны гыагындагы ихтиярлыккы гыагындагы проектин биз онтайлы кюйде ямагынбыз. Тавушлар. Дюр. Горбачёв М. С. Шо гөнгюлю кзуум. Шо озюнде гөнгюлю кюйде чыкма бола деген затны гөз алгга тута. Шо гыакылгга кыыйыша.

Чыгышны гыар гезигине коммунистлер булай янашмакта болмагын башгга иш. «Гетдинг буса бара гөри!» Шолай фактар башлапгы партия кзуумларда арагга салынып ойлашылмакта герек. Гыар гезик шону партиядан тайдырганы йимик айтмак тую туюл деп ойлашаман, тек шолай факт айыпланмакта герек, партия кзуум да шондан тийишли гыасиллер чыгармакта озюню кыарарын кыабул этмеге герек. Эгер сиз рази бусагыз, партия бир оутгевюл йимик болмагын кюйде язмакта тарык.

Мен ойлашагын кюйде, елдаш Чурилов кеп затны дурас егерди: бир-эки сөзлер кюшмакта туюе, бары да положениелерде дагы болмагын заманда, Уставдагы талапланы ишавга чыгарагын механизмин эс этив болмакта герек. Бир гезикде — гысап берив, башгга гезикде — саяланагынлык, уычюню гезикде — контролуккы тую ва шолай башгалары. Шо якдан алганда Устав озюн дагы да ишлетмекки талап эте.

Гыали буса озю Уставны озюню дазуларында тышда, тек шогыр байлавлу. XXVIII сьезде гыазирлик герювге байлавлу комиссияны гыагында. Бизде ЦК-ны комиссиясы бар, тек болма ярай, булай этме герекдир — КПСС-ни ЦК-сыны янында да союз республикалары, обкомланы, крайкомланы, окружкомланы, шагьар комитетлени, район комитетлени, башлапгы кзуумланы ва актив коммунистлени — сёз айтма бажарагынланы секретарлары тайдырар йимик комиссия кзуумагга герекдир. Шо пайдалы, тек демократиялы,

вакилли орган болажак эди деп ойлашаман, шолардан табак бютюн почта, партия кзуумлардан гелеген таклифлер оутжек эди. Шону булан бирге де коммунистлерде аппаратгга гетген бары да зат бир ерде батып кыалды деген шеклик тувулунмас эди.

Сизин тапшурувугузу курчюсюнде Политбюро партия кзуумланы таклифлерин гысапгга алмак булан шолай комиссияны амалга гелтирмеге болур эди.

Россиягга гере. Докладда айттылынган затлар яшавга чыгарылмакта герек, Россияны партия кзуумунда тувулунган гыазирлик герюв ишлени, процесслени юрютмеге герек. Баш кыачырмакта бизин ихтиярбыз екь, ЦК шону якламакта, кыастланы бирлешдирмеге борчду. Коммунистлени уллу отрядына бакгын якта биз гыорметсизлик герсетмеге болмайбыз. Шону онгача масжала этип де айыра эдим ва кысгача принципл кыарарлар кыабул этмекки таклиф этер эдим.

Ахырда, гысап беривлеге ва сайлавагга гере биз документ кыабул этмеге герек болажаккы. Шоланы кыачан оутгерейик деген масжалга гере пикурлар азышдыруну, фифти-фифти, ярыгы-ярыгы. Яда балики, сьезд болгунчадыр?

Тавушлар. Сьезд болгунча. Горбачёв М. С. Муна мен перерывден кыайтып гелдим, палканы ачдым — телеграммалар. Арада-ягдадан бирлери болса туюл, барысы да булай гысап эте! шону сьезден сонг оутгермеге тарык. Балики, «соломоново кыарарды» — ерли партия кзуумагга озгоге чечмеге ихтиярлар бермеге герекбиз?

Лап ахырда да олагга яхшы герюне чи. Шону Пленумда белгилемекте герек.

Ахырда да, уычюнюсю. Февраль Пленумда йимик, озокта, бу мунда да, жамиятны озюнюю ва партияны озюню озюнюю бу гыалиги тарихи белюгюнде биз иш гереген кыайда булан уллу разисизлик барлыгы гыс етиле. Мен озюм де шону бек теренден ойлашаман, уллу зат йимик кыабул этемен ва озюню устыме аламан. Савлай фронт булан иш гермеге герек деген елдаш Ниязовну, якламакта гыазир бусам да. Минскидеги сагатлар чыгарагын заводдан елдаш Чикин айтганы йимик, биз «окоплардан чыкмакта» гыазирбиз, гыатта чыкгынбыз, тек — гыужумгга багып кыайсылай бармакта герек? Тую пикур. Демек, биз, Политбюро, ЦК-ны Секретариаты, бютюн Центральный Комитет мунда критикагга тарыганы учун жаваплыккы авадан пайын озалени устыне алмакта борчду.

Бир затны айтмакта боламан: гыали заманы тас этмеге ярамай. Заман гыали йыллар булан да саналмай, жумалар булан санала. Шогыр гере де, партияны бирлешдирмек учун, ону учун кысмет агамияты булангы, ону ролюн гочюне гере айтганда буса янгырытп кзуурун, бютюн жамиятны кысметлары учун агамияты болажак бизин сьездибизини яхшы шартларда оутгермек учун яхшы турма герек.

Мунда чыгаш сөйлөгөн ва критикалы замечаниелер этген елдашланы инандырмакта сюемек: олагга тынгламакта ончаккы онтайлы туюл бу

са да, тек биз шоланы кыабул этебиз. Кыабул этме тарык.

Мунда айттылынган критикалы замечаниелени авадан пайы, озокта, пикур кыаравланы урушдурмакта бакдырылган дискуссияны герсете. Барысы да толук кюйде кыабул этме ярамай. Бир-бирелер гыалиги заманы гыс етмей, ич ва тыш процесслени гыалиги озюню контекстинде партияны гыагында ойлашмай. Догмалакта байлагынлык, гыакылыны ишлемейгенлиги озюн герсете. Бизде озюбюню шо яларыбызны алдын алма герекбиз, диалектика кыайда ва биз яшайгын заманы, бизин жамиятыбызны озгоге багып биз чакырагын, мурастарыбызны курчюсюнде ойлаша туруп, алгга багып юрмеге тарык.

Бир-бир затлар гыали де мунда сьездин алдындагы дискуссияны герсете. Озю XXVIII сьезде де шо гыакта сёз юрүжк деп ойлашаман. Шондан кыачмассан. Биз гыали принципл кюйдеги идея политикада, политика якдан ингидан кзуурунда бирлешмеге борчлубуз. Эгер де башлапгы партия кзуумда, шагьар, область кзуумларда, савлай партияда гыал шону талап эте буса, — шо заман айрылыну процесси болмакта герек. Неге туюл, биз белгилли позицияларда — сьезде Платформа таклиф етилген белгилли позициялар булан, Уставга салынган принциптерде алгга багып баражаккы.

Дискуссияланы гыасиллерине гере муна шуланы айтмакта сюйген эдим. Гыали мен елдаш Разумовскийге сёз беремек.

КПСС-ни ЦК-сыны Платформасын уйренебиз

Бир йимик янашыв екь

Сонг адамланы ихтиярлары ва коммунист гыакимлигини пропагандалыну курчюсюнде та

Ратаны бары да ратадашларынды экономика ва ругь байлыккы беклешдиривде ва артырмакта, уыкчеде гыакимий, демократиялы социализм кзууруда озюню елуи гыакимлигине кюйде юртимеккы кыабул эте. Шолар бай

прокоммунист машгуу эсерилген документлени пропагандалыну курчюсюнде та

пукь, загьмат коллективлерде, жамият кзуумларда милдетленин курчюсюнде та

Бизин районда даргилер, кзуумулар, руслар ва украинлер, татарлар ва татарлар,

лис», «Янгыент» совхозларда, Мажалис консерво заводда, район агрохимия бирлешивде ва бир туюлюм озгоге хозяйстволарда, кзуумларда ерукчу салынганы разилик булан эсерме туюе. Шо хозяйстволаны, предприятие лени «Билим» жамиятларыны башлапгы кзуумларыны ишавуу мунда масжалаланы

ИНФОРМАЦИЯЛАР

«Ёмаккыны» еси — гиччилавлар

Яшлар бавунда ерлер етишмейгени гыакта колхозларда, совхозларда, заводларда ва озгоге кзуумларда кеп эшитме бажарыла. Кызыл-юртагы фосфор тузалар чыгарагын заводда шо четин масжала толу кюйде чечилген деп айтма ярай. Артагы гюнлерде предпритиени ишавунда бирдагы бир кзууанчы агвалат болду. Айтганык, шагьарны ингы

Бир йимик янашыв ёкъ

Совет адамлары ихтирларына борчларын гегешди-ре туруп, янгыртп кзурув Итаны бары экономиканы рух байлыклары беклешдириде на арттырды, улкеле гуманный, демократиялы социализм кзурувда озюню блун тайшывсуз кюйде журтмек-ни талап эте. Шогъар байлавлу болуп гъали КПСС-ни ЦК-сыны февраль Пленуму-ну, шонда М. С. Горбачев этген докладны ва «сейленю», партияны XXVIII съездине КПСС-ни ЦК-сыны Платформасын пропаганда этивню, ону терең кюйде уйренивню, янгы таклифлени, пикураны арагъа чыгъарывну уллу маънасы бар. Шо муратда бизин районну «Билим» жамиятыны правленийеси ва президиуму, ерлердеги башлапгъы кзурумлары бир къадар иш оьтгерге.

КПСС-ни ЦК-сыны февраль Пленуму ва СССР-ни Оьр Советини уьюнчю сессиясыны материалларын пропаганда этив булан районда иш гереген «Билим» жамияты 13 де башлапгъы кзурумуну 200-ден де артык членлери-лекторлары, 50 докладчы, 33

пропагандист машгуз. Эсгерилген документлени пропаганда атив ва англатын иш-лер «Билим» жамияты, «Мажалис» совхозла-ны ва бир нече озге козайстволаны «Билим» жамият-ларында ихшы салынгъан.

Лекторлары, докладчылары, бары да идеология кадрлары, загъматчылары сийлевлерини аслу хас яны — КПСС-ни XXVIII съездине партияны ЦК-сыны Платформасын маънасын, СССР-ни Оьр Советини уьюнчю сессиясы къабул этген законлары агъамиятын англайгъанлыкъ, КПСС-ни ва Совет гъукуматны ич ва тыш политикасын акълайгъанлыкъ.

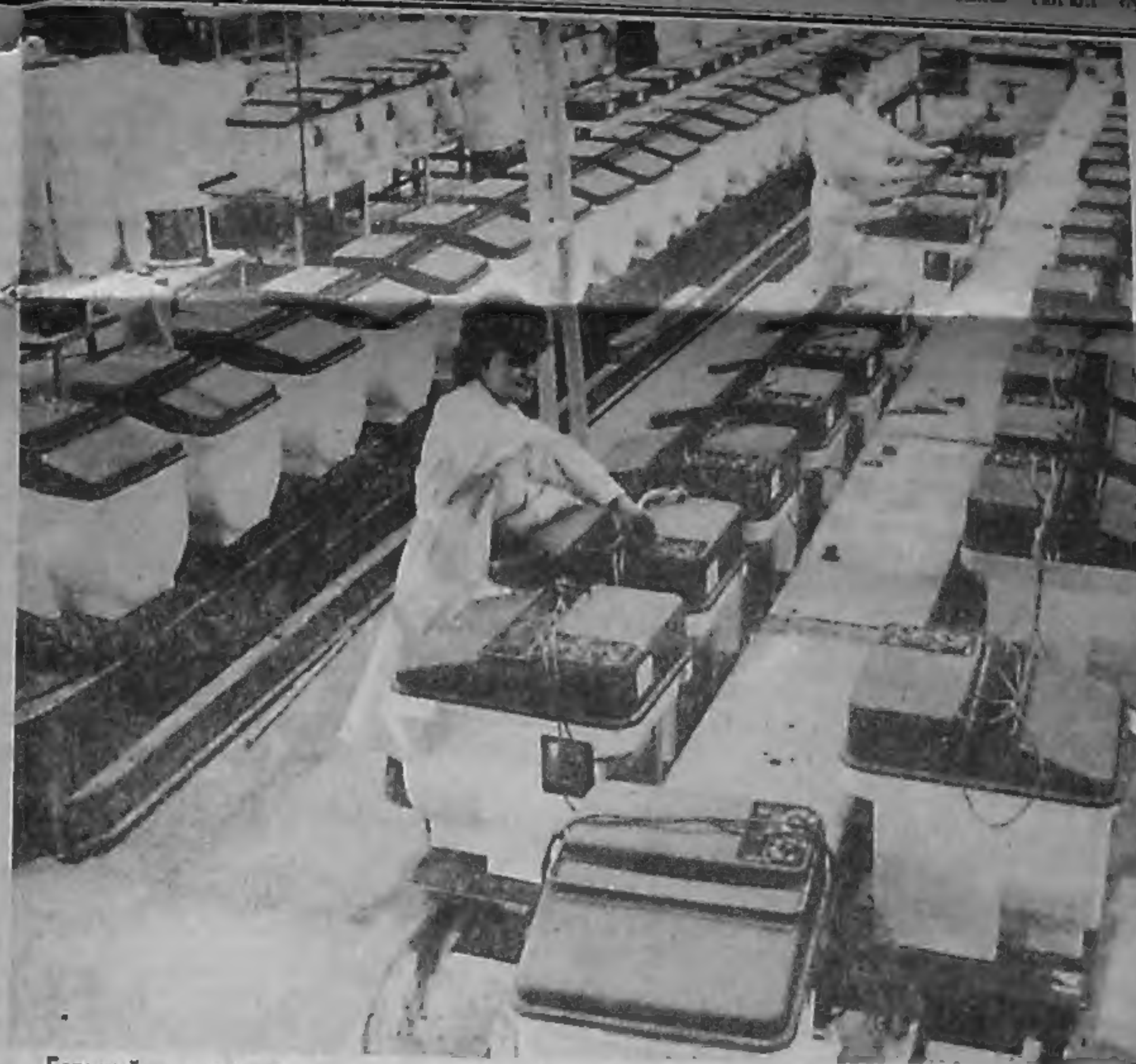
КПСС-ни ЦК-сыны Платформасында: «Янгыртп кзурувну, уьлкени гележегини кысматы кёбюсю якъдан милли аралыкъланы ёрукълу-дугъундан гъасил бола» деп эсгериле. Жамиятны лектор-лары, шону гъисапгъа алып, озалени лекцияларында, док-ладларында ва лакъырлашыв-ларында адамлары дослукъда, бирликде тарбиялау гъа бир тайпаланы миллетчилик чы-гъышлары, миллетлени шови-нист политикасы, ведомство-

рукъ, загъмат коллективлер-де, жамият кзурумларда мил-летчиликни кюрюсюнде та-гъысуздукъ, салылар милли политикада ишлени янгыртп кзурувгъа нечик уллу зарал берегини ташдыра.

Бизин районда даргилер, кзуумукълар, руслар ва ук-раинлер, татарлар ва татарлар, СССР-ни озге миллетлерини ва халкъларыны вакиллери яшай ва загъмат теге. Шо миллетлени, халкъланы гъа-рисини оз тарихи, адатлары, мердешлери бар. Бизин уьл-кеде совет гъакимлиги токъ-ташдырылгъандан сонг, ола-ны ишавунда, тарихинде, хыйлы алышынылар бол-гъан. Халкъланы интерна-ционал ва патриот рухда тарбиялау гъа, ишавгъа янгы социалист мердешлени гийи-ривге ва къоллау гъа байла-лу оьтгерилеген чараларда «Билим» жамиятны башла-пгъы кзурумлары, районну жамияты гъар миллетни, халкъны гёз алгъа тутта. Бу ягъындан да бизде бир къа-дар иш этиле, кёп миллетли загъмат коллективлени член-лери интернационал рухда тарбиялау да белгили сына-воплангъан. Шо иш «Мажалис», «Янгыгент» совхозлар-да, Мажалис консерво завод-да, район агрохимия бирле-шинде ва бир тюрю озге козайстволарда, кзурумларда ёрукълу салынгъаны рази-лик булан эсгерме тюше. Шо козайстволаны, предприятие-лени «Билим» жамиятларыны башлапгъы кзурумларыны членлери милли маъсала-ны камиллешдиривге байлавлу таъсирли ва маъналы лек-циялар охуй, лакъырлашыв-лар оьтгерге.

Бугюнлерде районну «Би-лим» жамиятыны ерлердеги башлапгъы кзурумларыны лекторлары, докладчылары, пропагандистлери озлени ас-лу къастын партияны XXVIII съездине КПСС-ни ЦК-сыны платформасыны маънасын юртлу гъар загъматчыгъа, ишчиге ва кзуулукъ агълюге етишдиривге, ола гъа англа-тивгъа бакъдыргъан. Шо ёл булан платформа гъа тийишли тюзелтилер, кзошумлар эт-ме къастлы.

М. ГЕРЕЯХАНОВ,
«Билим» жамияты Гъай-
дакъ район кзурумуну жа-
ваплы секретары.

Горный шагъардагы автомобиллер кзурагъан заводгъа да конверсия этиш-ген. Тарыкъ тюгюл станоклар озген май-данлар эрини этиле. Стандарт тюгюл ясан-дырыланы цехинде гъали «Элита» деген опуранъ жувагъан машинлер гъазирлейген производство ерлешген. Пластмасса-дан этилген шолай машинлер булан бир вакъ-тинде 2 килограм кзуру опу-

ракъны жувагъа да, кзурутмагъа да бола. Шо журадагы машинлер барабан-ларсыз ишлей. Бу йыл 140 минг «Элита» чыгъарыламанъ.

СУРАТДА: «Элита» деген опуранъ жу-
вагъан машинлер.

Б. КЛИПИНИЦЕР ва Н. МОШКОВ чы-
гъаргъан сурат. (ТАСС).

ИНФОРМАЦИЯЛАР

«Емакъны» еси — гиччипавлар

Яшлар базунда ерлер этиш-мейгени гъакъда колхозлар-да, совхозларда, заводларда ва озге кзурумларда кёп ашитме бажарыла. Къызыл-юртадагы фосфор тузлар чы-гъаргъан заводда шо четин маъсала толду кюйде чечил-ген деп айтма ярай. Арта-гъы гюнлерде предприятие-ни ишавунда бирдагы бир кзу-ванчы агъвалат болду. Айта-гъаныкъ, шагъарны янгы микрорайонунда 320 аш тар-бияланма болагъан «Емакъ» деген комбинаты пайдала-дырылгъа берилди. Гъали за-водну яшлар комбинатлары 4 бар. Оларда янгыз химик-лени яшлары сакъланып къалмай, Группалагъа энер-гетиклени, кзурувчуланы, озге касбуланы вакиллери-ни ишлары да къабул этиле.

Янгы комбинатда гиччи-павлар яйнап озсюн учун бары да онгайлыкълар болду-рулгъан. Гъар группаны (олар мунда 14 бар) юхлайгъан ва ойнайгъан айрыча уьйлери онгарылгъан. Онда къайры да, уллу спортзал ишленген, музыкагъа уьйренмек учун да бина гёрсетилген.

Унутулгъан бав

Къызылюрт шагъарда эко-логия якъдан заралы тиген предприятие-лер бары гёз алгъа тутулгъанда, терекле-ни, уьлкюлени ва озге яшыл-лыкъланы кзуруп сакълана тишегенликни улду маънасы бар. Амма шогъар да къара-майлы, шагъарда яшыллыкъ-ны болдурувгъа, барларына тийишли кзуулукъ этивге тергев ёгъу тамаша тие.

Язбашны бу гюнлеринде те-реклени бутайгъанланы гёр-ме бола. Тек олар «ишлей-ген» кюйге къарагъанда, те-рекlege языгъын чыгъа. Къолларына уллу балталар да, бычгылар да алып, сюйген-сюйген бутакъны гесип, адамлары сюндюрме бола-гъан тереклени, къолайсыз сакъатлау айландырып къоя.

Сонг да, шагъарны эсти районунда тезде салынгъан бав бар. Гъали буса шо бю-тюнлей унутулгъан ва таш-лангъан деп айтма ярай. Ону ичинде адам ял алма бо-лардай онгайлыкълар бол-дурулмагъан, айны алау-лу гюнлеринде буса сув са-лынмайгъангъа гёре тереклер кзуруй.

Г. КЪАРАГИШИЕВ.
Бабаюртадагы 6 номерли
ПМК-ны начальниги.

Загъмат коллективлерде

БАРЫ ДА ЗАТ ЗАГЪМАТЧЫ УЧУН

Партия озюню алдына экономика реформаны оьсдю-рювню лап аслу маъсала-дан бириси этип салгъан. Гъали кёбюсю предприятие-лер, оьрден, пачалыкъланы анындан гёрсетилген харжлардан къайры, озалерде ишлейген загъматчылары социальный маъсала-ларын чечмек учун бакъдырылгъан харжланы озалер топламагъа ихтирлы.

1989-нчу йыл бизин 6 номерли ПМК техника-эконо-мика яндан гёз алгъа тут-гъан планларын инамлы кюй-де ишавгъа чыгъарды. Шо йыл бизин гъаракатыбыз аслу гъалда Тальминский сугъа-рыв системаны ишге салмакъ учун бакъдырылгъан эди. Шо уллу памусну кюте туруп, биз 7 миллион манатны ишнэ кютдюк. 1800 минг манат къайыр алдыкъ. Шо уьстюн-люклени къолда этмек учун бизге хозрасчёт къайдада иш-лени актинчи моделине чыкъ-

гъанлыкъ яхшы кёмек эди. Бирев-биревню контроль этив-ню чек формасын гийирдик, загъматны кзурувну вахта къайдасын къолладыкъ. Шо ва шоларгъа ошагъан озге чаралар гъар манатгъа этиле-ген ишлерден алынагъан ха-йыры озлечюн артдырмагъа ва огъар этилген тергевню гючлендирмеге имканлыкъ тувдурду.

Натижада план булан ал-ма гереки 1817 минг манат-ны орнуна 3304 минг манат хайыр алмагъа болдукъ, де-мек, хайыр алывну планы 182 процентге ерли гетерил-ди. Гъасили, социальный ма-ъсала-ларын чечмек учун харж топламагъа яхшы имкан-лыкълар тувулунду. Яшав-лукъ маъсала-ларын чечивню фондуну гъисабына биз, бары да онгайлыкълары булангъы къонакъ уьй кзурудукъ. Кас-пий деңгизини ягъасында 420 минг манат харж этип, 50

адамгъа ери булангъы ял ала-гъан база ишледик. Бу йыл шо базада дагъы да 20 минг манатны харжы этилелек. Шо харжгъа гъарисинде 40 адам-гъа ери булангъы эки бина кзурулажакъ.

Бизин загъмат коллективни советини къарары булан от-пускагъа чыгъагъан гъар ишчиге ва инженер-техник кзуулукъчугъа алапасыны орта гъисабындагы озлече-вюнде шабагъат акъча бериле.

Алда гъар йыл чалтик ча-чагъан чеклени онгарагъан вакътиде шо ишлерде ортакъ-чылыкъ этегенлеге эки айны узатгъында учуз багъасындан тюш аш бериле эди. Гъали шо вакъти он айгъа ерли узатылгъан. Демек, бизин гъар кзуулукъчугъа он айны узат-гъында ашамлыкъ учун гъар гюнюне 1 манат бериле. Шо харжлар учун биз 100 минг манат гёрсетгенбиз.

Загъматчыны социальный

маъсала-ларын чечмек учун айырылгъан акъчабыз бол-макълыкъ загъмат коллек-тивни советине ишчилени ишге байлау гъа ва ола-ны ишге муштарландырыгъа бакъдырылгъан тутумлу ча-раланы гёз алгъа тутмагъа да имканлыкъ берди. Эгер жагъил адамлар бизде ара-сын белмеген гъалда уьч йыл ишлесе, огъар уьч минг манат ссуда акъча бериле. Шовдан сонггъу вакътиде шо ссудадан процент акъча алынмай. Он йыл ишлесе шо акъча ПМК-ны янындан гъа-вайын гъисапта теленип къа-ла. Мунда, озокъда, ишчини ишге янашагъан къайдасы да гёз алгъа тутула.

Бизин ПМК-да артдагы он йилны ичинде ишлеген ва гъали пенсиягъа чыкъгъан ветеранлагъа бир керевлик кёмек гъисапта 2 минг ма-нат акъча берилген.

Савлукъ сакъландагы, би-лим берив тармактагы ва аманлыкъланы сакъланда ча-лышагъан органланы акъча маялау бакъгъан якъдагы четим гъалын гёз алгъа ту-туп, биз район больницаны счётуна, 3 номерли школа-гъа 20 мингер манат, рай-исполкомну хас счётуна 30 минг манат айырдыкъ. Бу ерде мен бир затны айрыча эсгермеге сюемен. Бизин загъмат коллективни совети шо 70 минг манатны оьрден гёрсетив берилип айырма-гъан. Шо акъча, бар гъалны англап, гъакъ юрекден, ша-багъат гъисапта берилген.

Гъали биз бизге деп оьрден гёрсетилген акъчагъа 16 квартирлик уьй кзуруп тура-быз. Санаторийлерде, курорт-ларда ял алма, савлукъун беклешдирмеге сюеменлер, спорт булан машгуллар, культура ишлер юртмек

учун 25 минг манат айыр-гъанбыз.

Бизде загъмат тегеген ба-ры да ишчилени ва кзуулукъ агълюлени ашамлыкъ продук-талар булан таъмин этивню яхшылашдырывну чараларын гёре туруп, озюбюсю кёмек-чи козайствобузу кзурмакъ муратда къаст этип айлана-быз. Бизге алда бош къалып турагъан 30 гектар ер бе-рилген эди. Сюруп, сугъа-рып дегенлей онгаргъан сонг шо ерден гетген йыл биз 50 центнер ашлыкъ алдыкъ, 500 адамгъа, килосун 20 кепек-ден гъисап этип, юзер кило дюгю бердик. Дюгю булан янгыз бизин ишчилерибизден къайры да, «Дагрисводстрой» ва «Дагводстрой» трестлени коллективлери де таъ-мин этмеге болдукъ.

Бу йыл К. Либкнехтти атындагы колхоз булан сёй-лешип, шо козайствону 100 гектар ерин ижарагъа алгъан

быз. Шо ерде де чалтик оьс-дюрге хыял этебиз. Нати-жада 400 — 500 тонна дю-гю алмагъа умутубуз бар.

1990-нчы йыл 20 минг жижек сакъланагъан тавукъ ферма да кзурма сюебиз. Шо-ну проект-смета документле-ри де этилинген. Маялар да белгиленген. Амма ер белги-левде АПК-ны, озге идара-ланы анындан чатакъ са-лылау гъа тарыйгъаныкъ би-зин талчыкъдыра. Тек би-зин, айсенилик этип, артгъа тартылмагъа хыялыбыз ёкъ.

Болса да социальный ма-ъсала-ларын чечмек учун би-зин коллективде этилген гъа-ракат гъали де етиринкли тю-гюл экенин биз англайбыз. Бизде загъмат тегеген гъар адамы социальный-ишавлукъ якъдагы талапларын тол-кюйде кютмек учун бизге дагъы да кёп иш этмеге тю-шежек.

ОЙЛАШДЫРАГЪАН ГЪАСИЛЛЕР

Ардагъы йылларда республиканы айры-айры районларында, хозяйстволарында жамият гъайванчылыкъны оьсдюрювге байлавлу бир хыйлы ишлер этилген. Айрыкыда малчылыкъны продукталыгы артгъан. Демек, гетген бешыйлыкъны да бу бешыйлыкъны оьтген вакътисинде де тенгешдирип къаргъанда, юн кырктын 1512 тоннагъа артгъан. Пачалыкъгъа сатып берив де 1629 тоннагъа яхшылашгъан. Процентте айландыргъанда шо да 106,5 бола.

Болдурулагъан къой этни къадары, сан яны да иман тюгюл. Эгерилген вакътини ичинде шо да 7,9 минг тоннагъа артгъан, гъар юз къойдан алынган бала да алдагъысындан эсе хыйлы кёп. Къозулары аман сакълава да гермекли гъасиллеге этишилген. Маланы оьлегени 123,2 мингге кемитилген.

Бу уьстюнюклер бары да гъайванчылыкъ тармакъда загъмат тёгювню янгы ктайдалары гент кюйде къолланмагъа башлангъанлыкъны иетижасында къолда этилген. Жамият гъайванлары санавун а продукталыгынын ихшылашдырыва Ногъай, Акъуша, Ботлих, Кули районлары бир-бир хозяйстволары уьстюню кюйде чалыша.

Озюкъда, умуми уьстюнюклер айры-айры адамлары гермекли гъасиллеринден амалгъа гелгени ачыкъ. Эгер гъали бизге шюлайланы гъагъында айтмагъа тюше буса, Ногъай районда «Червленые буруны» деген совхозну одаманы Абдулбек Мутиев, Таруьне районда «Октябрьн 40 йылыгъы» деген совхозну одаманы Гъасайни Магъамматов, Сергокъала районда «Сергокъала» совхозну одаманы Къурбан Магъамматов, Буйнакъ районда «Къазаныш» совхозну одаманы Абдуллатиф Исламов йеник ёлдашланы атларын башлап эсгермеге тюше. Неге тюгюл, олар оьтген тапшурулгъан малчылыкъ орта секимлиги сакъламакъ, гъар на къойдан алынган баланы санавун артдырмакъ учун оьзлери етлюкден гелген бары да этин этген. Гетген йыл ва бу йилни оьтген вакътисинде гъайванчылыкъ иетижалары да терекени тарта.

лективге тапшурулгъан ана маланы гъар юзюнден 135 кёзу алып, аман оьсдюрген. Тек не хайыр, республиканы бары да хозяйстволарындагъы гъал шюлай къурумлу тюгюл. Бир-бир колхозларда, совхозларда жамият гъайванлары санаву булан бирге продукталыгы да кемип тербей. Къойчулукъ тармакъларында къаршылашагъан кемчиликлер айрыкъда бек гъалеклики тувдура.

Айлашдырып айтгъанда, Ленин, Къазбек, Новолак, Гумбет, Гуниб, Лаваша, Лак районлары хозяйстволарында жамият гъайванлары санаву алдагъы йыллардан берли кемип тербей. Янгыз Къазбек районда алдагъы йыл булан тенгешдиргенде 1989-нчу йыл къойлары санаву 5118-ге кемитилген. Лаваша районда кемиген къойлары умуми санаву да 4651-ге этише.

Хасавюрт, Къызылюрт, Магъарамгент, Сулейман Стальск, Гъайдакъ, Хив, Курах, Совет, Цунта районлары колхозларында, совхозларында буса юн кырктын ва пачалыкъгъа сатып беривню къадары кемиген. Новолак, Табасаран, Гергебил, Курах районлары хозяйстволары да пачалыкъгъа гъариси 3 — 4 тонна юн кем сатгъан.

Бу ерде сатылагъан юнню сан яныны осаллыгъын да эсгермеге тюше. Шону яхшылашдырмакъ учун бир-бир хозяйстволаны гъайванчылары адамшавлу гъай өтмей; бир-бир хозяйстволарда буса тийишли шартлар ёкъ.

Жамият гъайванлары санавун артдырыгъа бакъдырылгъан чаралар да гъар заман гёленеген чакъты пайда бермей. Шюгъар да гъайванлары жынслашдырыву, балагъа токътатыву, буваз гъайванлагъа къуллукъ этивню, къозулары, бузавлары аман сакълаву гъалы къурумсуз акерлик себепли.

Айтгъанбызны ачыкълашдырагъан шюлай бир мисалгъа терекен бакъдарагъыкъ. Республиканы айры-айры районларыны хозяйстволарында гетген йыл 123 минг ана къой кысыр къалгъан. Кысыр къалгъан къойлар Сулейман Стальск, Хив, Табасаран, Гергебил районлары хозяйстволарында айрыкъда кёп. Сонг да республиканы 13 районну колхозларында, совхозларында гъар къойдан алынган бала 1,8 мингге кемитилген.

меген, колхозлары, совхозлары фермаларында загъмат тёгювню алдыны къайдалары къолланмай яда бек осал къоллана.

Немжюрай къуллукъ этилгени саялы пачалыкъгъа эт уууи батылагъан гъайванлары орта авурлугъу тийишли гесимге этишдирилмей. Ташдырып атгъанда, Дербент, Агул, Хив, Курах районлары хозяйстволары пачалыкъгъа тапшурагъан гъар къойну орта авурлугъу 19 — 28 килодан оьтмей. Гъайдакъ, Ахвах, Дахадаев, Лак, Лаваша районлары хозяйстволары пачалыкъгъа сатып береген этни къадары гетген йыл ва бу йилны оьтген вакътисини ичинде хыйлы кемиген.

Гъайванчылыкъ тармакъдагъы кемчиликлер таймагъанлыкъгъа, тюсю, оьз заманында таман чакъты гъар тюрюлю емлер топланмайгъанлыкъ да заралы таьсир эте. Гъар тюрюлю емлер этишмейгени саялы гъайванлары семиртеген «Кочубей», «Теречный» деген совхозлар толу гючюнде ишлемеге болмай тура. Савлай республикада гетген йыл тарыкълы емлени 91 проценти тюгюл топланмагъан. Гёчювлю гъайванчылыкъ булан машгъул хозяйстволаны ем базасы айрыкъда осал.

Масала, Уланхол зонадагъы къойлар бу кышда 15 процентге, Кочубей зонадагъылары 29 процентге, Вакрес зонадагъылары 37 процентге, Мугъан зонадагъылары 7 процентге тюгюл емлер булан таьмин этилмеген. Республиканы бары да зоналардагъы гёчювлю гъайванчылыкъны шу кышдагъы ем талаплары орта гысанда 48 процентге кютюлген. Гъар йыл дегенлей Агул, Курах, Ругул, Новолак районлары хозяйстволарыны фермалары ем кытлыкъгъа тарый. Бу йыл да шюлай.

Ойлашып къарагъыз, таман чакъты гъар тюрюлю емлери болмагъан ерлерде жамият гъайванлары санавун олардан алынган продукталаны къадарын, сан янын артдырып боламы?

Булай суалны салагъанбызны аслу себеби — гелген кыш учун мугъкам ем топлану гъайы гъалденюкъ этилмеге тюше. Оьтген йылларда гъайызылыкъ Йиберген хозяйстволар бугюнденюкъ

Гъали-гъалилерде М. Горькийни атындагъы Рус драма театры улуу залында магъачкъалалылар ва кёзонёклар «Дагъыстан» деген янгы яралган пачалыкъ бийив ансамблини биринчи концертине къарадылар. Ансамблини программасында бизин республиканы халкъларыны бийивлери ва йырлары бар эди. Ансамбле тавлар элини, баары да миллетлерини пагъмулу уланлары ва кызылары ортанчылыкъ эте.

«Дагъыстан» деген ансамбле Къурбан Къурбанов ёлбашчылыкъ эте. Янгы яралган ансамблини биринчи концертини дагъыстанлы къараачулар яхшы къабул этди.

СУРАТЛАРДА: Дагъыстан бийив; ансамблини пагъмулу йравлары, М. КЪУРБАНОВА (солда), С. РАМАЗАНОВА, А. АГЪАЛАРОВА.

Г. АБДУЛЛАЕВ чыгаргъан суратлар.

Жавапдан бири де къачмас

Оьтген йыл Магъачкъалагъа гиреген ерде, ГАИ-ни постуну ювугъунда, Азербайжан ССР-ни Дивичинский ва Ахсунский чагъыр заводларындан автоцистерналар булан спирт урлап барагъанлары бир группасы тутулгъан эди. Шюгъар байлавлу ахтарыш ишлер юрюлю. Суд жинаятчылыкъ ишни себеплерин токътадырып, оьсар таьмин этген шартланы барысын да аянылыкъгъа чыгарды.

Натимеда, талавурчулардан пачалыкъгъа къайтарылгъан спиртни багъасы 1 миллион 681 минг 181 манатгъа тоьнады.

Избербаш шагъарда яшайгъан К. Муртазалиев да къатты жавапгъа тартылды, оланы да мал-матагъы чыгъарылып алынды ва 10 йылгъа эркинликден магърум этилди.

Урлангъан спирт къайтарылып, ерлерине тапшурулгъан. Жинаятчылардан пачалыкъны пайдасына уьч «Жигули» ва бир «Волга» автомашиналар алынган. Судну къарары гери урулмай, РСФСР-ни Оьр судуну ягъындан алышдырылмай, гючгегирген деп гысап этилди. Гъасили, талавурчулар танъсырангъан.

Бу адамлары оьзлерден кыйры дос-къардашын, агълюлерини членлерин терен кыйгъылагъа не затлар голланы алышдырылмай, гючгегирген деп гысап этилди. Гъасили, талавурчулар танъсырангъан.

ДАССР-ни Оьр судуну жинаятчылыкъ ишлеге къарайгъан суд коллегиясы гелген ойгъа гёре, пачалыкъны малын къоруп сакълаагъа жаваплы къуллукъчулар оьз борчларыны кютегенде жаваплылыкъны, талапчылыкъны гыс этмей янашгъан. Спиртни, тийишли низам булан сакъламай, тергесюз кююп, директорланы сюйген кюйде иш гёрювюнден, чагъыр заводларда талам-танъышгъа минивилликлар яратылгъан.

Озоньда, чагъыр заводланы къараулулары да оьз борчларына сузун-салкъын янашгъан. Материал байлыкъланы гелтирмеде, йибериаде, регистрацисын этиаде нисамын бузгъаны да хыйлы кемчиликке ёл ачгъан.

Мисал учун, ОВЗ-ну (автоматлаштырылган къараулу) кюйде баш кышгъанлыгъы

не салгъанда, къараулу: «Мендеги документлерде спирт тюгюл, чагъырны йибериа регистрация этилген эди. Олар цистерналары нодеи толтургъаны магъа белгисиз» деп лгъада къалмагъа сюйю.

Газет охувчулары янындан тюрюлю суаллар тувлунмагъа бола. Неге булай улуу оьшчювлердеги жинаятчылыкъ ишге байлавлу янгыз алда жавапгъа тартылып, къалгъанлары лгъада къала? Шо тюз. Гертиден де, урлангъан спиртни айланасында ниселе-спиртни айтурмагъа муштерлы сутурлар дагъы да болгъан. Тен не хайыр, жинаятчылыкъ ишни ортакъчыларыны бирлери ахтарыш ишлер юрюленде мекансыз далилге гёре танъсырдан кытулгъан.

гъан, башгъа чагъыр заводда директорлукъ эте.

Дагъыстан АССР-ни Оьр суду булай гъал булан разилешип къалимагъан. Талавурчулары кюлюндан спиртни сатып алгъаны саялы, дагъы да 13 адамгъа къаршы ахтарыш ишлер башлангъан.

Йиберилген кемчиликлени, законланы кыйынсытмаланы гъасиллеге алып, Дагъыстан АССР-ни Оьр судуну жинаятчылыкъ ишлеге къайрагъан суд коллегиясы «Азёрподоешаннагърапремну», Дагъыстан АССР-ни ич ишлер министрлини, прекурору атларына да гирсатив этмекни гъаьында къарар чыгаргъан.

Талавурчулукъда ортакъчылыкъ этгенлени гъарини, законну алдында тийишли жавап бермеге гери.

«Башчылар» деген совхозну одаманы Гьасилин Магьамматов, Сергоктала районда «Сергоктала» совхозну одаманы Курбан Магьамматов, Буйнакск районда «Къазаньш» совхозну одаманы Абдуллатип Исламов Иминик Еддашлы атларын башлап эсгермеге тюше. Неге туюл, олар орозога тапшырулган. Мал-заны орта семизлигин сакъламак, гьар юз кьойдан алынагъан баланы санавун артдырмак учун озьлени кьолундан гелеген бары да затны этген. Гетген йыл ва бу йылны озген вакътининде къазангъан, натижалары да тергевню тарта.

Мисал учун, Ногъай районда «Червленые буруны» деген хозяйствону одаманы озью кьуллугъун кьютген кьойланы гьар юзюнден орта гьисапда 143-ден де артык бала алгъан. Буйнакск районда «Къазаньш» совхозну одаманы Абдуллатип Исламов да озью башчылык этеген кол-

гетгенде, гьар юзюнден орта гьисапда 48 проценте кьютюген. Гьар йыл дегенлей Агул, Курах, Рутул, Новолак районланы хозяйстволарыны фермалары ем кьытлыкъга тарый. Бу йыл да шолай.

Ойлашыл къарагъыз, та-чан чакъы гьар тюрлю ома-лери болмагъан терекде мият гьайванланы санавун, олардан алынагъан продукта-ланы кьадарын, сан янын артдырып боламы?

Булай суалны салагъаны-бизны аслу себеби — геле-ген кьыш учун мугъкам ем топлану гъайы гьалиденюк этилмеге тюше. Оьтген йыл-ларда гъайсызлыкъ Ийберген хозяйстволар бугунденюк авлакъ оьсюмлюкчени ча-чыгъга, кьуллукъ этивге ге-чикмейген ёлну тутса яхшы. Шону учун буса республи-када таман чакъы имкан-лыкълар бар.

Ш. ЮСУПОВ.

тукну ювгунда, Азербайжан ССР-ни Дивинчинский ва Ах-суинский чагъыр заводларын-дан автоцистерналар булан спирт урлап барагъанланы бир группасы тутулгъан эди. Шогъар байлаву ахтарыш ишлер юрюлю. Суд жинаят-чылыкъ ишни себеплерин токтатдырып, оьтюр тасир этген шартланы барысын да аяктынъга чыгъарды.

Натихада, талавурчулар-дан пачалыкъга кьайтарыл-гъан спиртни багъасы 1 мил-лион 681 минг 181 манатгъа токътады.

Пачалыкъны малын уллу оьлчевлерде урлагъаны сакъ-лы Дагъыстан АССР-ни Оьр суду Ахсуинский чагъыр за-водну директору, уьч яшны атасы Гьажимагъаммат Алиев ни мал-матогъын чыгъарып алып, 15 йылгъа туснакъ эт-меге кьарар чыгъарды.

Къалгъан бешевю: Д. Алес-керов, В. Жабрайлов, Н. Боюкиншиев, В. Нобаталиев,

машинлер элини сен. Суду кьарары герч урулмай, РСФСР-ни Оьр судуну ягъын-дан алышдырылмай, гьюге гирген деп гьисап этилди. Гьасилин, талавурчулар такъ-сырлангъан.

Бу адамланы озьлерден кьайры дос-кьардашын, агъ-люлерини членлерини терен кьайгылагъа не затлар гел-тирген? Шо суалгъа жавап-ны озью закон ачыкъ кюйде бере — ачгъзлюлюн, малдан тоймайгъанлыкъ.

Мунда бирдагы затгъа та-маша болсан. Бир гюнню ичинде, бир вакътиде, шонча уллу багъалагъа токътайгъан спирт нечик урлангъан?

машинлер документлерде спирт директору элтиретуе эте. Дагъыстан АССР-ни Оьр суду буйай гъал булан ре-гистрация этилген эди. Олар цистерналарны нечен толтургъаны изгъа белгисиз деп ягъада кьаламгъа сыйдо.

Газет охучулары икши-дан тюрлю суаллар туюлу-мгъа бала. Неге булай уллу башчыларга жинаятчылыкъ ишге байлаву ишге алгъа жавапгъа тартылып, кьад-гъанлары ягъада къала? Шо тюз. Гертиден де, урлангъан спиртни айланасында киселе-рини толтурмагъа муштарлы сутурлар дагъы да болгъан. Тек не хайыр, жинаятчылыкъ ишни ортакъчыларыны бир-лери ахтарыш ишлер юрюле-генде мекенсиз далилге гьре танъсырдан кьутулгъан.

Мисал учун, ОВО-ну (ва-домствода туюл кьаравул этивню белюлю) кьаравулчусу Гьайдаровну гъз алдында спирт уьч автоцистернагъа кьуюлгъан. Шону ол гьермей-ген болуп токътагъан. Шофёр-ланы бириси судда шону аси-

иш гьерювюнден, чагъыр за-водларда талам-танъышгъа имканлыкълар яратылгъан.

Озоньда, чагъыр заводла-ны кьаравулчулары да озь борчларына суужь-сакъын янашгъан. Материал байлыкъ-ланы гелтиривде, йиберивде, регистрацисын этивде ик-замын бузгъаны да хыйлы кемчиликге ёл ачгъан.

Булай уллу оьлчевлердеги урулагъа баш кьешгъанлары-ны, гьатта низам якъдан такъсырланмагъанлыкъы да хыйлы затны ойлашдыра. Олардан бириси Зиналов да-гъы да уллу ишге чыгъарыл-

ланы гьисапгъа алып, Да-гъыстан АССР-ни Оьр судуну жинаятчылыкъ ишлеге кьа-райгъан суд паллетисы «Азербайжан советини тасир-ну», Дагъыстан АССР-ни икшилер министрлиги, проку-роруну атларына да гьерсетив этмекни гъанында кьарар чыгъаргъан.

Талавурчулукъда ортакъ-чылыкъ этгенлени гьариск, законну алдында тийишли жавап бермеге герч.

А. МАГЪАММАТОВ,
З. СЕДРЕДИНОВ,
Дагъыстан АССР-ни Оьр судуну членлери.

БОШ ШИШАЛАР ЕТИШМЕЙ

Заводну цехлеринден айла-нып, ишчилер булан жакъыр этген сонг коллективни ара-сында кеп тюрлю разиш-ликлер барлыкъы ачыкъ бол-ду. Биринчилей ёлукъгъанда, заводну директору Юсуп Бу-таевни кьарсалап айланагъа-ны да, бизин биринчи сора-ларыбызгъа тиревлю, разиш-жааплар кьайтаргъаны да шогъар шагъатлыкъ эте.

— Онча макътанмагъа за-тыбыз ёкъ, — дей ол бизин мурадыбызны аягълагъан сонг. — Ишлерибиз яхшы туюл. Кимге айып салагъанын, че-тим гьалдан нечик кьутула-гъанын билмей, юрегингъа яры-ла. Къайда кьарасангъа да, лап да агъамиятлы масъалалагъа байлаву, ким булан урун-сангъа да, бир тамаша гьенюл-сюлюк, жаны аврумайгъан-лыкъ, озьюню башын авурт-май, башгъаланы айыппама сюегенлик, производства да, дыгъарланы ишавгъа чыгъа-рывда да уллу низамсызлыкъ гьис этиле. Шолай гьал иш-лейген адамларда да гьенюл-сюлюкню тувудура. Натиха-да буса ишге варал бола. Му-ну, гетген йыл аслу планла-рыбыз толмай кьалды.

Гертиден де, бир вакъти шагъарда яхшы предприятие деп саналагъан Магъачкъала-дагы минерал сувлар ва эсиртмейген ичкилер чыгъа-рагъан завод арт вакътилерде осаллашмагъа башлагъан. Шагъарны загъматчылары за-

водну ишлейген кюннен ра-зи туюл. Хасокъда яй айлар-да, ийны яллав гюнлеринде ичмеге сакъын сувлар, гьар тюрлю соклар, квас табулмай инжинеген гезиклерде, загъ-матчылар бары да айыпны заводгъа, сатыв-алыв кьурум-лагъа салып токътай. Шо да тюз. Шагъарны загъматчыла-рын толу кюйде таъмин эт-мек учун заводну имканлыкъ-лары бар. Тек этмей.

— Биз гетген йыл 1450 минг манатны кьадарына про-дукция чыгъармагъа герек эдик, — дей Ю. Бутаев. — Амма 1417 минг манатны кьадарына туюл продукция чыгъармагъа болмадыкъ. Ми-нерал сувлар, эсиртмейген ичкилер чыгъарыну план-ларыны толуву айрокъда бу-зукъ.

— Шогъар не себеп бар да-гъы?

— Себеплер кеп, — дей Ю. Бутаев. — Бары да зат ичкиликке ва алкоголизм-ге кьаршы ябушувгъа бай-лаву белгили кьарар кьабул этилген сонг башланды. Гьали шо кьарарны явгъылыш болгъанлыктын бары да халкъ англай. Биз буса шо-ну янгъылыш экенин биринчи гюнлерден тутуп гьис этдик. Шо кьараргъа кьыйышаву болуп, ичкилер чыгъаргъан заводлар озьлени продукция-сын кемитди, аслу гьалда гьар тюрлю соклар, эсиртмей-ген ичкилер чыгъарыгъа

гечдю. Гьатта аз имканлыкъы бар озьге тюрлю предприятие-лер де лимонад цехлер ачма-гъа башлады. Натихада бош шишалагъа кьытлыкъ туву-лунду. Алдонокъ шишалар чыгъарагъан предприятие-ни базасын беклешдирмей башлангъан шо иш уллу па-карсызлыкъгъа ёл ачды. Гьали хас заводлар учун белги-ленген шишалар гьар тюрлю увакъ предприятие-леге пай-лана. Уьстевюне де, гьали янгъдан ичкилер чыгъарыш гьенгешмеге башлагъанда, бош шишалар аслу гьалда шо предприятие-леге гете. Биз бу-са, бош шишалар табып бол-май, тиленчилеге айланып кьалгъанбыз.

— Сизин талапларыгъыз-гъа гьере тийишли кьурумлар булан байлагъан дыгъарлары-гъыз бардыр чы? Шо дыгъа-рагъа гьере заводну талапла-рын кьютмекни гъайы неге атилмей?

— Дыгъарлар чы бар, — ден мюкюрлюк эте завод-ну директору. — Тек, ды-гъарланы ишавгъа чыгъары-ва да уллу пакарсызлыкълар тувулунгъан. Гьали предприя-тилеге бир тюрлю ихтиярлар берилгенде, дыгъарланы ишавгъа чыгъыву дагъокъ да бузулду. «Мен сагъа, сен магъа» дейген терс кьайда гьюге гирмеге башлады. Гьа-ли биз дыгъарлар байлагъан предприятие-лерден сама ти-йишли даражада бош шиша-

лар алмагъа болмайбыз. Шо-ну учун биз олагъа бизге де етишмейген кьыт продуктала-ны, хаммалны бермеге борч-лубуз. Озокъда, шо ишге пай-да бермей, уьстевюне айрыча четимликлер тувудура.

Аслу гьалда заводгъа бош шишалар озьге республика-лардан геле. Гетген йыл 2 миллион 200 минг шиша гел-тирилген. Бу йыл гъз адгъа тутулгъаны дагъы да аз. Де-мек, 1 миллион 800 минг шиша гелтирмек планлашды-рылгъан. Озокъда, шо завод-ну талапларын кьютмей. Шо саялы да республикада пайда-ландырылгъан бош шишала-ны загъматчылардан кьайта-рып жыйыну мекенли кюй-де гъайын этмеге герек. Са-тыв-алыв кьурумлар шо ма-съалагъа осал тергев бере. Диагностика-ну гьерсетивюне буса республиканы тан бойда ерлешген 13 району бош шишаланы жыйындан ва кьайтарывдан эркин этилген. Шону натижасында тав рай-онлагъа йиберилген шишалар пайдаландырылгъан сонг кьайтып гелмей.

— Мунда бир кьадар би-зин айыбыбыз да бар, — дей заводну директору. — Биз, дыгъарлагъа гьере бизге за-манында бош шишалар бер-мейген предприятие-леге штрафлар салып, озьюбюню ихтиярларыбыздан толу кюйде пайдаланмайбыз. Бизге шо ихтиярлардан пайдаланмагъа

туюшек. Десек де, мунда да четимликлер бар. Гьали де республикада кьурулгъан «Стеклотара» деген база юри-дический кьайдада бегетилип битмеген. Натихада биз шо кьурумгъа штраф салмагъа болмайбыз. База янгъыз бу йылны эки айыны ичинде бизге 1 миллиондан да ар-тыкъ бош шиша борчлу.

— Озокъда, мунда бирда-гы бир агъамиятлы масъа-ланы эсгермей кьоймагъа ба-жарылмай, — деп узата Ю. Бу-таев озьюню лакъзын. — Биз-де бары да сувлар белгили бир кьадарда углекислый газ кьо-шулуп чыгъарыла. Гьали биз газны Къабарты-Балкъария-дан ва Тольятти шагъардан гелтиребиз. Мунда да дыгъа-рланы ишавгъа чыгъарывда оьрде эсгерилген кемчилик-лер тувулуна. Шо продукция-ны заманында, таман даража-да алып болмай инжинебиз. Шогъар да кьарамайлы, Ма-гъачкъаладагы пиво завод-да углекислый газ чыгъара-гъан цехни кьурулушу бир нече йыллар узатыла, ону кьачан таманлажагъы да белгисиз. Шо цех кьурулуп битсе бизин заводну да толу кюйде таъмин этмеге бола-жакъ эди.

Биз директорну сёзлерине тынглап, ишчилени гъакъын-да ойлашабыз. Шолай кемчи-ликлер бар ерде ишчилени кьасты, гъаракаты нечик бол-магъа герек?

— Озокъда, бар кемчилик-леге директорну кьарсалаву тюз, — деп, лакъыргъа кьошула партия кьурум-ну секретары В. Гьажиев. — Тек, кьынынылыкълар, четимликлер бизин ругъ-дан тюшюрмей. Биз, бар кьы-йынылыкъларга да кьарамай-лы, ишчилени белгиленген планланы толтурмакъ учун кьурушмакъны, олану яра-гъычу загъматын болдурмакъ-ны гъайын этебиз. Гетген йыл аслу гьалда планлар тол-май кьалса да, бу йылны ба-шындан тутуп, ишлерибиз мекенли яхшылашмагъа баш-лагъан.

Гертиден де, оьтген эки айны ичинде заводну коллек-тивни етишген натижалар яман туюл. Шо вакътини ичинде план булан белгиленген 143 минг манатны орнуна 155 минг манатны кьадарына про-дукция чыгъарылгъан. Мунда эсиртмейген ичкилер чыгъа-рагъан цехни уьстюлюклен-рин айрыча эсгермеге ярай. Шо цехге бажарывлу специа-лист, мастер А. Абдурагъма-нов башчылыкъ эте. Цехде сувлар тегеген эки линия бар. Ишчилени загъматын тюзев-лю кьурувну, алатланы асу-лу кюйде пайдаландырыну натижасында цехни коллек-тивни производствону асу-лу-лугъун бир кьадар артдырма-гъа бажаргъан. Натихада оьтген эки айны ичинде план булан белгиленген 25 минг деколитрни орнуна 32 минг деколитр гьар тюрлю эсирт-мейген ичкилер чыгъарыл-гъан. Шо уьстюлюклерде

цехни ишчилери В. Темирха-нова, А. Магъамматова, В. Гьажиев ёддашланы ва шолай кеп санавда озьгелерини ас-лам пайы бар.

Бу йыл минерал сувлар чы-гъарагъан цехни ишлери де яхшылашмагъа башлагъан.

— Биз заводну производ-ство гюнлери загъматчылану толу кюйде таъмин этмеге болмайгъанын яхшы англай-быз, — дей директор Ю. Бу-таев. — Шо саялы да завод-ну гьенгешдирмек учун чара-лар гьерюле. Гьали «Дагестан-ская» деген янгы минерал сувну чыгъармакъ учун гъа-зирлик ишлер юрюле, шону учун быргъылар тартылып битген. Узакъ кьалмай шо сув сатывгъа йиберишек. Сонг да, завода дагъы да уьч тюрлю янгы сувну, 6 тюрлю квасны технологиясы онгарылгъан. Гележекке да-гъы да уллу планларыбыз бар. Янгы уллу завод кьур-макъ учун гъазирлик гьерюле. Заводну проектлери, озьге тюрлю документлери онгары-лып битген. Республиканы агропрому темир ёл переездни дугъунда ер де гьерсетген. Узакъ кьалмай халкъ депу-татланы Магъачкъала шагъар Советини исполкомуну кьара-рын кьаравуллайбыз. Завод-ну кьурулушу булан республи-каны загъматчыларын ми-нерал сувлагъа ва озьге тюр-лю эсиртмейген ичкилеге бакъгъан якъдагы талапла-рын толу кюйде кьютмеге им-канлыкъ тувулунажакъ.

А. ВАГЪАБОВ.

Яхшы чалыша

Сулейман Стальск районда «Агъасиевский» совхозну загъматчы коллективни ара-сында Зейналабит, Бабаев айрыча абурлана. Неге тюз, ол озьюне тапшуру-гъан техника алатланы аву-рюте, асувлу пайдаландыра. Авлакъ ишлерде де актив ор-такъчылыкъ эте.

Гьали мунда ялыкълар учун топуракъ гъазирлев, юзюмлюкге, гъюлюкге кьуллукъ этив кьызын кюйде узатыла. Шо ишлерде М. ДАДАШЕВ.

Юзюмчюлер бек белсенген

Гьайдакъ районда «Янгы-гент» совхозну 428 гектарда юзюмлюкleri бар. Ишчилер борлалагъа кьуллукъ этивню кьызыгъын кюйде узата. Буюнлеге ерли 270 гектарда-гъы борлалар бутагъан, 175 гектар юзюмлюкчени сыра аралары сюрюлген, 106 гек-тары сутъарылгъан, 50 гек-таргъа ювугъуна, кьызыкълар гьенюлюп, теелер тартыл-гъан.

Коллективлени арасында гьенгешген социалист ары-да Наби Умаров, Абдулбасир Исмаилов ёддашлар башчы-лыкъ этеген бригадаланы иш-юрюй. Ишчилерден Айнулгъа-чилери адиллыкъны алып-ат Солтанбекова, Ханум Аб-заева, Уммат Зубайева, ёддашлар айрыча гъаракаты-лыкъ гьерсете. Гь. ИСАЕВ.

ГЪАЗА НАВРУЗ ГЮНЮ МУБАРАК!

Манай АЛИБЕКОВ

ГЫЮРМЕТЛИ ОХУВЧУ!

Къумукъ халкъны машгюр шаирлеринден бириси болгъан ахсайлы Манай (Абдулманап) Алибековну шу ширъу су язбашгъы табиятдай къувнакъ, булакъ сувай сюжон, нарыстаны юрегидей таза. Ону гъар сатырыма дегенлей инг назин юрек гыслер салынгъаны сезиле. Инсанланы, элени арасында, бютон доньда аманлыкъ, паракатлыкъ, дослукъ-татывлукъ болмаса бирденъда ярамайгъанына тюшмесин. Озьонгден ихтирсыз «Яшлар лйнасын, кюлеп ойнасын, ер юзюнде дав болмаса шо гереки!» демега сюесен.

Шулай эстетика гючю булангъы поэзия байлыгыбызны, барислитибизни бутюн янгъадан, янгыртм къурууну гъенден таба янашып охумагъа да, уйренмеге де заман гелген деп гысап этемен.

Забит АКАВОВ,
филология илмуланы доктору, профессор.

Эсинде къалсын

Гентю бар хоншу яшланы,
Кюлеп ачыгъыз къашланы,
Садыгъыз тюрю ашланы,
Язбашдыр, навруз башланыр.
Уьюрюле печин тютюню,
Чечилген атайны тону,
Элене абайны уну,
Мубарак наврузну гюню!

Къой, дежи болсун оз ара,
Сююрге рагъму ахтара,
Гнев телинге бозара,
Гелинчек назлы-къызара,
Къазан къайнай, гъеюклене,
Къабаргъан къалаз бюклене,
Вазары бар кърюклени,
Навруз гюню сени, мени
Гентюбюзде ачдыра гюл,
Гюлге къонсун гъашыкъ бюлюбю,
Гыслер гене елик тюгюл,
Гюл мубарак навруз гюню!
Къарлар ирик, суалар агъа,
Яшыл къудуд юрда агъа,
Навруз етик юрдулагъа,
Сабанчыгъа — сагъа, магъа,
Къабудан юваш сес эте,
Бертен бюрлене гърсете,
Тавларда ташый оьзенлер,
Тюзлерде бавлар безенер.

Бавлагъа чыгъып гъезелер,
Яшавлар, кюйлер тюзелер,
Оюбуз гъакъ, къастыбыз тюз,
Гирли гел, мубарак навруз!
Къуолсун балдан пилла,
Шувшувлар бавдан кюй ала,
Хоншу кыз бир аз уйла,
Оюбуз гъакъ, къастыбыз тюз,
Иырынг башла, гъезел навруз,
Биз де къошулайыкъ иыргъа,
Иырыбыз топлансын

къыргъа,
Сюйсе къонсун къалкы
хыргъа,
Макъамы навруздан алыс,
Досламы эсинде къалсын.

Шо макъам харш бойгъа
гъечюн,
Отлавагъы къойгъа гъечюн,
Шаирдеги ойгъа гъечюн,
Тек гюлюнде тойгъа гъечюн,
Тойда бийип, тобукъ урун,
Халкыгъа алгъыш ёрай

тутуп,
Къонакъ тюшюн бу
якълагъа,
Язы арыгъыма якъмагъа,
Оюбуз гъакъ, гентюл таза,
Гъаза навруз гюню, гъаза!

Вагъап ЗАГЫРОВ

Язбашда яшлар айтагъан навруз

Навруз къутлап юрюйбюз, бутюнню
байрам этип,
Шюкур болсун худагъа, шатлаждыкъ
язгъа этип,
Гъаза навруз гюню мубарак.

Къыш гетди, гелди язбаш, яшасын
яшыл лпыракълар,
Авуф тонлар чечилсин, гийилсин из
опуракълар.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Аллы-яшыл гийинип, яшлар ойнап
башласын,
Бав-бахча, адамурлукъ гюл-чечекдей
ишписин
Гъаза навруз гюню мубарак.

Ачытсын гюл-чечеклер, яшасын яшыл
отлар,
Парахатлыкъгъа чыкъсын дослар,
къурдашлар, ятлар,
Гъаза навруз гюню мубарак.

Къышдан гъаран къутулдукъ, хопгелди
язбашыбыз,
Гъалал ёлда табулсун ашалагъан
ашыбыз.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Гъалалдан мал къазанып, ашагъыз да
тюгъуз,
Уьч гюлюк пана доньа — аманлыгъы
къоюгъуз.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Гысап алмай къоймажакъ кепекни,
нохуратны,
Дюня сизге мюлк тюгюл, ойлагъыз
ахыратны
Гъаза навруз гюню мубарак.

Дюняда зулум этгенлер бири насип
тапмагъан,
Насип ташгъан адамлар гъарам затны
халмагъан.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Гелигиз, биз ташлайыкъ уру-буру,
яшгъаны,
Гийини гъакъы болмагъан, — аллагъ
гечер къалгъаны,
Гъаза навруз гюню мубарак.

Гетген затгъа гъёкювчюлукъ этмежекге
шарт этип,
Эс табугъуз, адамлар, замандар бара
гетип.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Язбашны арна этеген бавланы гюл
терегъ,
Гюл-чечекдей ачытсын адамланы юреги,
Гъаза навруз гюню мубарак.

Рагъатлыкъда ашасын доньда адам
улу,
Юзю дос, ич къара тюгюл аллагъы
къуду,
Гъаза навруз гюню мубарак.

Досну чырагъы янсы, оту сёйсюн
намартны,
Аллагъ насипли этсин рагъмусу бар
номартны.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Язбашда яшыл болур бавдагъы
лпыракълар,
Бир-бирин языкъсынсын доньдагъы бар
халкълар.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Женнетни емишлерин адам урлукъ язда
ашар,
Уру-буру, хыялат тайса, халкъ арыв
ашар.
Гъаза навруз гюню мубарак.

Иншаллагъ, болма ярай тезлик булан
нрагъат,
Дюняда адамурлукъ яшасын пап-
парахат,
Гъаза навруз гюню мубарак!

1906 йыл

+ Сайлавланы гюнюнде
къызларлылар тавуш бер-
меге гелгенлер. Берген та-
вушлары негъан гетген-
ни сюймеген буса ярай-
дагъы, депутатлар сайла-
ма гелген бир нечелери,
депутатланы сайламай, за-
водну 2 номерли общежи-
тисинде илинген бек ба-
гъалы дёрт беркию сайла-
гъын. Алып шоланы да,
сынсып къалгъанлар. Гъа-
ли олар дагъы сайлавлар
къачан болар экен деп ой-
лаша буса ярай.

+ Сергокъала районну
«Гамлинский» деген сов-
хозуну фермасында яшлар
бичен арангъа от сал-
гъан. Натижада 20 тонна
салам яллагъан.

+ Бабаюртда тавушну
язгъан бинада «Маяк-233»
маркалы эки магнитофон,
80 кассет урлангъан. Шо
ишни музыхасыз туруп
болмагъан культурный
адамлар этген буса ярай.

+ 8-нчи мартда ахшам
Бабаюрт районну Тота-
юртунда ичген бир нече
жагъил оьтюр барагъан

Сизин адабият байрамы чакъыра!

Артдагъы вакътилерде
анадаш адабиятыбызны
сююмлю шаирлерибизни,
язычуларыбызны халкъ
булангъы жанлы байлаву-
гъу баргъан сайын беклеше
баратгъанына гъакъ юрекден
сююмлей болмайбыз.

Гъар шаирни, гъар язы-
чуку озюню айрыча чачы
майданы бар. Шо да — акт
кагъыз. Шо майдангъа олар
не чачагъанына, шо май-
дадан не къайтаргъанына
халкъ къарап тура. Дагъы
да ачыкъ этип айтгъанда,
къалам есиленни яраты-
чулукъуна, олар язгъан че-
бер асарлагъа герт гъаден
къарайгъан да, герт багъа
береген де — халкъ. Шо-
лай болгъан сонг, шаирлеи,
язычуланы заманда бир
сама гент оьлгенде халкъ
булан ёлугъа турмагъыны
бек уялу маънасы барлы-
гъы, шолай ёлугъалар
охувчуланы юреклерни ача-
гъан алтын ачыгъ болуп
токътайгъаны озлюкюнден
англашылып къала.

Гъалиден йыз арым алда
Магъачкъаладагъы Рус
театры улуу залында оьт-
герилген къумукъ адабият-
ны ахшамын алып къойсёкъ
да, шогъар ачыкъ кюйде
шагъатлыкъ эте ва къумукъ
халкъ Дагъыстанны Язы-
чуларыны союзуна шо ах-
шы сиптечилиги учун: бек
рази къалгъан эди.

Шо саялы болма ярай.
Дагъыстанны Язычулары-
ны союзунда чебер адабият-
ны пропаганда этген бюро-
суу, къумукъ язычуланы
сенциясыны сиптечилиги бу-
лан тангала, 23-ию март-
да, Магъачкъалада А.П. Са-
лаватовну атындагъы Къу-
мукъ театрда ахшам сагъат
7-де къумукъ адабиятны
ахшамы оьтгерилежек. Шо-
да белгил шаирлер, язы-
чулар булан бирче айтыл-
гъан йырактарыбыз да ор-
такъчылыкъ этежеклер.

Ахшам охувчулар, сизин
анадаш адабиятыбызны бай-
рамы чакъыра!

ДАССР-ни МВД-сини пресс-группасы билдире

+ Шо гюн Хасавюрт
шагъарда психодиспансерде
учётгъа алынгъан Сита-
ров деген ватадаш Орд-
жоникиде орамдагъы 141
номерли уйге от салгъан.
Шонда ону анасы да, къы-
зардашы да яшай. 4 минг
манатны заралы болгъан.

+ 9-мчу мартда гач
сунгъан заман Лан район-
ну Шара юртунда белгисиз
бирев пенсионер къатын
Т. Къасымованы уьюне
гирген. Мен сени улангъы-
ны яшыны къурдашыман.

Краснодар крайда яшай-
гъан. Сенден минг манат
аньча алмагъа йиберген
эди, деген ол. Пенсионер-
каны акъчасы болмагъан.
янында бар 30 манат акъ-
чаны берип йиберген. Шо-
ну да алып улан учгъан-
гюйген, ёкъ болгъан.

+ Студентлени арасын-
да урлайгъанланы санау
кёп болуп бара. Дагъыстан
пачалыкъ педагогика инс-
титутну общежитие-
ринде урулар ай-
рокъда кёп. Гъали-гъали-
лерде Киров орании 15
номерли уйлериндеги об-
щежитиеде 4-нчи курсуну
студентлени уьюне гие-
ген затларын урлап гетген.

+ 12-нчи мартда ДГУ-
ну 4 номерли общежитие-
синде 17-нчи сенциягъа
ашиини киритин ачып
гирген гийилер 250 манат
акъча урлагъан.

500 къатынгиши шо
этиклени саты-алыа тар-
макъдан таба алгъан. 13-
нчу мартда Магъачкъала-
да комиссияный юнюю —
Дагъобуторг учун белгиле-
ген юкюю — тёртеген
заманда муна шо къадар-
дагъы этиклер ёкъ болуп
къалгъан. Шоланы бары-
сыны да багъасы 25 минг
манатдан да артыкъ. Ба-
акъча урлагъан.

Тамаша хабар

ПИЛЛЕНИ
ФЕСТИВАЛЫ

Индияда оьтгерилген
шо конкуре арнагъына
да къаргъара гючюю
байрамны аллантайы
байрамны аллантайы

Промышленный предприятиелерде

Гележекни гёз алгъа тутуп

Алда къарамсуз къалып,
буздуу, чёбмеге турагъан
Буйнакскидеги школа - интер-
натны эки бизнес гъали та-
нама ишлемагъан. Ону
ичиндеги кен саватлы иш-
бинетлер, гичи - гичи цех-
лер, ууш догъалар арыв
оьклар булан вакътышлан-
гъан. Шонда киргендокъ
алда акъ халатлар гийип
ишлебди салуу сагълаву
кларасина киргенде йимик
гелген тутулуш. Тазалыкъ,
адабият, бек ишлемагъан

да чыгарылагъан продукци-
ягъа айрыча терген бермеге
тешин. Ону сан яны бир те-
хника гъаизирлемесе ярамай.
Камыгъа, иште алымагъан-
лар бар да ишлардан терге-
ле. Олагъа предприятие сала-
гъан шартлар да аялгъатла.

Гъали филиалда ишлейген-
лени санау 250 адам тюгюл
ёкъ. Олар бир нече брига-
далагъа бёлюнюп, промышлен-
ность учун диодлар, бек та-
рыкымы болагъан индикатор-
лар кырагъан. Гъаизирле-
меге бериле.

лар этеген предприятиелерине
йиберила. Болгарияны заказы
булан да мунда кёп диодлар
гъаизирлене.

Ондан къайры да, бу фили-
алны коллектив диодлардан
учун
«К-410» деген выпрямительлер
онтара. Бу йыл мунда
«КЦ-412» деген бирдагъы
яны выпрямитель чыгарыа
башлагъан. Шолар уьлемни
электроника булан байлаву,
продукция чыгъарагъан

ныкъ, ишчилер, инженер-тех-
ник къудулукъчулар диодланы
дагъы да эки тюрюсюн чы-
гъармакъ булан шо продук-
цияны къадарын гетген йыл-
дан эсе 3-миллионгъа арт-
дырмагъа хыял эте. Демек,
продукция чыгъарынуу къа-
дары да 1 миллион манатгъа
артажакъ.

Шо гюн биз арым провод-
никлер-гъаизирлейген аны
предприятиени цехлеринде
болуп, ишчилер булан ёлукъ-

саналгъан диодлардан 900
минг гъаизирленген. Прессов-
щиклер Наташа Куличенко,
Жагъбат Адилханова, лудиль-
щиклер Шекерханум Алиева,
Абашка Сатыбалова этеген
ишден де сан анына ихшы
къыймакъ бериле.

Мен слесарлар Зайнулла
Сайитов, Патимат Камилова
булан лакъыр эте туруп,
олагъа:

— Ирим проводниклени
филиалны гележегин биле-
мисиз? — деп сорагъанда:
— Биз мунда гележекни
гёз алгъа тутуп ишлейбиз,
— деди.

Гертлене де, Буйнакскиде
бусеягъат продукция чыгъа-
рып турагъан арым провод-
никлер, слесарилер, лудиль-
щиклер, гъаизирлейген

Гележекни гёз алгъа тутуп

Алла къаравсуз къалып, бузулуп, чёкмеге турагъан Буйнакскдеги школа - интернаты эски бинасы гъали тамаша арив онгарылагъан. Ону ичиндеги кёп сарайлакъ калыптар, гиччи - гиччи цехлер, узун догъалар арив оюллар булан нахышлангъан. Шонда киргендокъ адамда акъ халатлар гийип ишлейген савлукъ сакълауу идрасына киргенде йимик гыслер тувулуна. Тазалыкъ, адиллик, гюн чыкыгъанда йимик ярыкъ береген лампочкалар, загъматны культу-расыны сыйы этилгенни англата. Бу - Томилинскидеги ярым проводник прибор-ланы заводуну филиалы.

— Бизге эсгерилген цехни ишге салмакъ учун кёп айланыш этмеге тошду, — дей филиалны баш инженери Сайит Гайбуллаев. — Бир йылгъа ювукъ къурум ишле-ни юртдокъ. Эски бинаны ярашдырып, техника яса-дырмалар гелтирип къураш-дырмагъа, кадрлар гъазирле-меге тынч туюл эди. Гъали бизин предпринимебиз — ша-гъарда адамлар ишлеге гел-меге сюеген, гележеги бар предпринимелени бириси.

Гертиден де, шо гюн биз мунда ишге тюшмеге гелген ишбюрюмлер учун конкур-сюде туруп къаршы бол-дукъ. Неге туюл, филиалда ишлемеге аслу гъаада жагъыл улаанлар, кызлар къабул атиле. Олар барысы да орта билимни, англаву адамлар болмагъа герек. Сонг да, мун-

лар этеген предпринимелерине йибериле. Болгарияны заказы булан да мунда кёп диодлар гъазирлене.

Ондан къайры да, бу фили-алны коллектив амалардан радиополитроника учун «К-410» деген выпрямитель онгара. Бу йыл мунда «КП-412» деген бирдагъы янгы выпрямитель чыгъарма башлагъан. Шолар уылкени электроника булан байлаву, продукция чыгъаргъан предпринимелери учун оьт-сиз кыт ва тарыкълы зат-лар. Шо саялы да бизин уыл-кебизни 350-ге ювукъ пред-принимелени Буйнакскде чыгъарылагъан шо продукци-аны алмагъа туврадан - тув-ра дыгъарлары бар.

Халкъгъа тарыкълы малла-ны чыгъарыуу артырма-гъа, шоланы янгыларын иш-ге салмагъа да чаралар гёр-юлген. Мисалгъа айтсакъ, автомашинлени бортларыны сетин тергемере, шоланы ич ремонтларын этегенде кёлла-магъа болагъан БАСК-1 деген янгы индикаторну чыгъары-ну да гъайы этилип тура.

Бу йылны башлапгъы эки айыны гъасиллерин чыгъар-гъанда, филиалны коллекти-ви этген ишлер яман туюл. Шо вакътин ичинде 380 минг манатны орнуна 391 минг манатгъа продукция чы-гъарылгъан. Халкъгъа та-рыкълы малланы гъазирле-ну планын артыкълыгъы бу-лан толтургъан. Бу йылгъа олар белгилеген борчлар да-гъы да кёлаш. Айтагъа-

ныкъ, ишчилер, инженер-тех-ник къллукъчулар диодланы дагъы да эки тюрлюсюн чы-гъармакъ булан шо продук-цияны къадарын гетген йыл-дан эсе 3 миллионгъа ар-тырмагъа хыял эте. Демек, продукция чыгъарыуу къа-дары да 1 миллион манатгъа артажакъ.

Шо гюн биз ярым провод-никлер гъазирлейген янгы предпринимени цехлеринде болуп, ишчилер булан ёлукъ-гъан сонг, адамлар озлеге ишлемере кратылгъан шарт-лагъа, алагъан алапаларына рази экенин англадыкъ. Про-изводствону начальниги Рус-там Гъусейнов булан, брига-далар загъмат тегеген каби-нетлеге гирип къарайбыз.

Мунда 18 бригада ишлей. Шо-ланы гъарисине онгъа ювукъ-улан ва кызы къурушалгъан. Кёлларында оьтесиз назик, гъар тюрлю иш кълраллары булангъы акъ халатлар ги-йип къаст кылып чалыша.

Загъмат Атаева башчы-лыкъ этеген бригада КД-223 маркалы диодланы гъазирлей. Шо коллектив мундагъы ал-дынлы бригадаланы бириси. Олар январь, февраль айла-ны планларын 104 — 106 процентге кютген. Бригаданы членлери шо четим ва кёп увакъ иши булангъы диодла-ны жыймагъа яхшы тюшю-ген адамлар. Оланы гъариси бир сменада озлеге нормада гёрсетилгенден эсе хыйлы артыкъ иш этип юрюй. Фев-раль айда янгыз шо бригада-ны гючю булан лап ихшыгъа

идму-англатъа фильм. 15.20 Такрарлангъан телефильм. «Бонивурну юреги». 3-нчу сериясы. 16.25 Псков топу-рагъы. 17.00 «Хомо дуп-лекс» деген документли фильмин премьерасы. 17.20 РСФСР-ни халкъ артисти В. Соколовну концерти (кларнет). 18.00 Ритмика-лы гимнастика. 18.30 За-ман. Янгылыкъланы теле-визионный къллукъгъу. 19.00 СССР-ни Оьр Советини сессиясында. Перерывинде (20.00) — «Гечегиз ахшы болсун, гиччилавлар!» «Бал-ны сыры».

ЖУМАГЮН, 23 МАРТ
I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.30 «Пача бакъа». Мультифильм. 9.00 «Йылны вакътилерни».

саналгъан диодлардан 900 минг гъазирленген. Прессов-щиклер Наташа Куличенко, Жагъбат Адилханова, лудиль-щиклер Шекерханум Алиева, Абашка Сатыбалова этеген ишлени де сан анына ихшы кълймакъ бериле.

Мен слесарлар Зайнулла Сайитов, Патимат Камилова булан лакъыр эте туруп, олагъы:

— Ярым проводниклени фильматыны гележегин биле-мисиз? — деп сорагъанда:

— Биз мунда гележекни гёз алгъа тутуп ишлейбиз, — деди.

Гертиден де, Буйнакскде бусагъат продукция чыгъа-рып турагъан ярым провод-никлер гъазирлейген Томи-линск заводну филиалыны гележеги бар. Шагъарны гю-батъш ягъасында «Гереява-лакъ» деген ерде ону янгы корпусларны кълурмагъа 15 сектар ер гёрсетилген.

Г. АТАЕВ.

Бизин уылкеде спортсменге Социалист Загъматны Игити деген ат биринчилей сав-дюньягъа белгиле Лев Ивано-вич Яшинге берилген. Оьр савгъат оьгар спортну оьс-дюрювдеги ва пропаганда этивдеги зор уллу кълумуу саялы берилген. Дюньяны ай-тылгъан вратары 21 йылны узатгъында озюню Динамо клубу саялы ябушгъан. Мил-ли жыйым команда учун 75 керен ойнагъан. Олимпия чемпиону континентни инг-тизив футболисти гысапда Европаны Кубогун ва «Алтын топгъа» ес болгъан.

Суратда: Лев Яшин ва хок-кейни таныву тренери Ана-толий Тарасов.

И. Утими чыгъаргъан сурат. (ТАСС).

ну да алып улан унган-гюйген, ёкъ болгъан.

+ Студентлени арасым-да урлайгъанланы санауу кёп болуп бара. Дагъыстан пачалыкъ педагогика ин-ститутну общежитиеле-ринде урулар ай-роньда кёп. Гъали-гъали-лерде Киров орамны 15 номерли уйлериндеги об-щежитиеде 4-нчу курсуну студентини уьстине гие-ген затларын урлап гетген.

+ 12-нчи мартда ДГУ-ну 4 номерли общежитие-синде 17-нчи санциягъа эшкени киригин ачып-гирген гишилер 250 манат акъча урлагъан.

+ ОБХСС-ни къллукъ-чулары ардагъы вакъти-лерде озлени гъаракатчы-

гъа излеп табып белмай-гъан бек тизме этиклени гъаньында барамакъ. США-да ва Венгрияда чыгъары-лагъан шо этиклени бизин республикабыздагъы гъар-кълйсы кыатын да ахи-рычы кепенлерин берип аламакъ эди.

500 кыатынгъиши шо этиклени саты-алып тар-макъдан таба алгъан. 13-нчи мартда Магъачкъала-да комиссияны ишюю — Дагбувсторг учун белгиле-ген юнию — тергеген заманда мунда шо къадар-дагъы этиклер ёкъ болуп кълалгъан. Шоланы бары-сыны да багъасы 25 минг манатдан да артыкъ. Ба-лини, шо этиклени шайтан базарда шайлы уллу ба-гъалагъа сатып да турадыр.

да, Магъачкъала А.П. Са-латовну этикатын Къу-мукъ театрга ахшам сагъат 7-де кълумукъ адабиятны ахшамы оьтгериележк Шон-да белгиле шаирлер, язы-чулар булан бирче айтыл-гъан ыравларыбыз да ор-такъчылыкъ этежклер.

Алаву охувчулар, анадан адабиятыбызны бай-гамы чакъыра!

ТАТАША ЗАБЕР

ПИЛЛЕНИ
ФЕСТИВАЛЫ

Индияда оьтгерилен шо конкурс аркаюню ва кължъгъа гючю байрамкы айлалгъан. Онда ортакъчылыкъ эт-ген пиллер гийинип-та-гъынын чыкыгъан бол-гъан. Жюрге буса ола-ны арасында инг де ти-йинисини айырмагъа ра-гъат болмагъан. Олар пиллени бурнуу узун-лугъуна, юрюйген кююне, чыдамдыгъына, кълва-тына гёре айыра бол-гъан. Джанпур шагъарда оьтгерилен конкурсда индия пиллер ортакъчы-лыкъ этген. Олар бир-гюнге, туристлени ша-гъардан гезетеген ишин-де кълуюп, гъар йыл оьт-герилен «пиллени бай-рамкыны» ортакъчылары болгъан. Вафрамда арка-гийимлер булан безенди-рилген пиллени чапдырт-гъан, ойнагъан. Инг де кължурлусу, бырынкы замандардан берли мер-дешлени гелеген язбаш-ны кълршылалгъан бай-рамда пиллер реиклер кълтышдырылгъан тюр-лю тюрдеги суваланы бир-бирине чачып кёп кеп алгъан.

Г. САДМОН
С. Н. ВАЛЮЛЛАЕВ.

ТВ

ХАМИСГЮН, 22 МАРТ

I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.35 «Эки юрек». Анжела Чу-мак йырлай. 9.00 Футбол. Европа чемпионлакъы кубо-гу. «Днепр» — «Бенфика» (Португалия). 2-нчи белюгю. 9.50 «Зилба оьсеген орман-лыкъда». Телевизионный чебер фильм. 2-нчи сериа-сы. 11.15 Л. Бондаренко согъа (баян). 11.25 Яшлар учун (ижилне тилдеги дарс булан бирге). 12.25 Коллаж. 12.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къллукъ-гъу.

...

16.30 «Бизин «Яхсай» сов-хоз». Гёрсетив фильм. 17.35 Владимир Познер «Донахъо ва яшлар» деген программа булан таныш эте. 18.30 За-ман. Янгылыкъланы теле-визионный къллукъгъу. 19.00 Дагъыстан поэзияны сагъи-фалары. Магъаммат Нас-руллаев (авар тилде). 19.10 «Дагъыстан» деген програм-ма. 19.30 Политика лакъыр-лашылалары. Партияны XXVIII съездине КПСС-ни ЦК-сыны платформасын арагъа салып ойлашабыз. 21.00 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къллукъ-гъу. 21.30 «Адам йыр чы-гъаргъан». Шаир Л. Дербен-яну авторлукъ ахшамы. 22.45 Абамиятлы баян-лыкъ. 22.50 Л. Дербеняну авторлукъ ахшамыны давам этиливю. 00.10 Янгылыкъл-

ланы телевизионный кълл-укъгъу.

II ПРОГРАММА

8.00 Эртеги гимнастика. 8.15 «Бары да затны бил-меге сюемек». 8.35, 9.35 Биология. 11-нчи класс. 9.05 Ислам тил Охутувну биринчи йылы. 10.05 Ис-лам тил. Охутувну экинчи йылы. 10.35, 11.35 Адабият. 10-нчу класс. 11.05 Илму-англатъа фильмлери. 12.05 «Трускавчанка» деген халкъ бийле ансамблини концерти. 12.35 «Тамаша наслу» де-ген документли фильм. 13.05 СССР-ни халкъ артисткасы Ц. Такишвили йырлай. 14.10 Б. Чичибабин. «Оьзюм-ню бир де шаир гысап эт-мегенмен». 15.15 «Трактор Т-30а» деген телевизионный

фильм. 15.20 Такрарлангъан телефильм. «Бонивурну юреги». 3-нчу сериясы. 16.25 Псков топу-рагъы. 17.00 «Хомо дуп-лекс» деген документли фильмин премьерасы. 17.20 РСФСР-ни халкъ артисти В. Соколовну концерти (кларнет). 18.00 Ритмика-лы гимнастика. 18.30 За-ман. Янгылыкъланы теле-визионный къллукъгъу. 19.00 СССР-ни Оьр Советини сессиясында. Перерывинде (20.00) — «Гечегиз ахшы болсун, гиччилавлар!» «Бал-ны сыры».

ЖУМАГЮН, 23 МАРТ
I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.30 «Пача бакъа». Мультифильм. 9.00 «Йылны вакътилерни».

Март ай. 10.00 «Гетген за-ман гъали де алда». Телеви-зионный документли фильм. 10.30 Россияны бийхалер ансамблини концерти. 11.10 «Марнам ва Тедеуш». Теле-визионный документли фильм. 11.35 Владимир Поз-нер «Донахъо ва яшлар» деген программа булан та-ныш эте. 12.30 Заман. Янгылыкъланы телевизион-ный къллукъгъу.

...

16.20 Фильм-концертини программасы. 17.10 «Бай-лавдукъгъа чыгъабыз». Оьр классларда охуйгъан яшла-ны КПСС-ни обкомуну сек-торуну заведующий Д. И. Агъматханов булангъы ёлу-гъуу. 18.00 Таваланы ёлу-дер ва макъамлары. Аб-дудмалик Вагъабов йырлай.

18.30 Заман. Янгылыкъланы телевизионный къллукъ-гъу. 19.00 «Дагъыстан» де-ген информация-публици-стика программа. 19.35 «Ся-рена». 19.50 «Кызыл хал-чада уьчева» деген телеви-зионный спектакль. Автору — Р. Солнцева. 21.00 За-ман. Янгылыкъланы теле-визионный къллукъгъу. 21.30 Янгылыкъланы гечюв. 21.40 «Шулай болгъан... болгъан...». 22.00 «Къарав». 23.45 Гюнню сеси.

II ПРОГРАММА

8.00 Эртеги гимнастика. 8.15 Бары да затны билме-сюемек. Киножурнал. 8.35, 9.35 Музыка. 3-нчу класс. Э. Грин. «Пьер Гюит». 9.05 Ингилис тил. Охутувну би-ринчи йылы. 10.05 Ингилис

тил. Охутувну экинчи йылы. 10.35, 11.35 География. 6-нчы класс. 11.05 Мамам, папам ва мен. 12.05 Яшлар учунгъу фильм. «Ниниос-чеден таржума». 14.05 «Де-дуровка» деген документли фильм. 14.25 ВДНХ-да уьч ёлугъуу. 15.05 Такрарлана-гъан кинофильм. «Бонивур-ну юреги». 4-нчу сериясы. 15.50 «Уфукъ». Киноальма-нах. 17.45 Дагъыстан АССР-ни йырлар ва бийхалер па-чалыкъ ансамблини кон-церти. 18.20 «Адамланы сююнчю учун яратмакъ». Пандор оьсдюрюню янгы кълйадасы гъакълдыгъыны телевизионный очерк (инфор-мация). 18.30 Заман. Янгы-лыкъланы телевизионный къллукъгъу. 19.00 СССР-ни Оьр Советини сессиясында.

Перерывинде (20.00) — «Ге-чегиз ахшы болсун, гиччи-лавлар!» «Муха-Покотуха».

РАДИО

ХАМИСГЮН, 22 МАРТ

7.15 «Тангчолпан». 17.00 Янгы хабарлар. 17.20 «Сув байлыкъланы сакълайгъан-ланы гъакълдыгъы берилиш. 17.40 — 18.00 Яшбюрюмлер учунгъу берилиш.

ЖУМАГЮН, 23 МАРТ

7.15 «Тангчолпан». 17.00 Янгы хабарлар. 17.20 «То-пуракъланы — сабакълангъа». Берилиш 17.35 — 18.00 Юртлу загъматчылар учун-гъу концерт.

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

367007, Магъачкъала, Комсомол проспекти, 61.

ТЕЛЕФОН НОМЕРЛЕРИ: редакторну заместителяны — 7-24-94, жаваплы секретаргъа ва партия бёлюгюне — 7-28-76, юрт козиство бёлюгюне — 7-23-72, кълмалар ва информация бёлюгюне — 7-28-83, культура ва промышленность бёлюгюне — 7-22-81, издательствогъа — 7-51-92, бухгалтериягъа — 7-30-94.

Газета отпечатана офсетным сло-вом в типографии издательства Да-гестанского обкома КПСС, (К. Ко-морский проспект, 61).